

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Propaganda a popkultura v současném Rusku

Anna Šochová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Propaganda a popkultura v současném Rusku

Anna Šochová

Vedoucí práce:

PhDr. Vladimír Naxera, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Obsah

1. Úvod	4
2. Autoritářské režimy, legitimita moci, propaganda	7
2.1 Autoritářský režim	7
2.2 Legitimita moci, veřejné mínění, propaganda, popkultura a jejich role ve společnosti	9
2.3 Vztah propagandy a legitimacy v autoritářském režimu.....	12
3. Putinismus a kult osobnosti v současném Rusku	15
3.1 Kult osobnosti Vladimira Putina	18
4. Propaganda v současné ruské popkultuře	23
4.1 Filmová tvorba	23
4.1.1 Dokumentární film Prezident	23
4.1.2 Filmová propaganda ruských akcí na Krymu.....	27
4.2 Propaganda v ruské současné hudební tvorbě.....	31
4.2.1 Propaganda hodnot.....	31
4.2.2 Propaganda postavy Vladimira Putina	34
4.3 Nová média – sociální sítě a influenceři.....	38
4.3.1 Youtube a virální videa	38
4.3.2 Instagram	40
5. Závěr	43
6. Seznam použité literatury	45
7. Resumé	56
8. Přílohy	57

1. Úvod

Propaganda a popkultura. Dvě slova, která se v kontextu moderních dějin často prolínají. Popkultura je v mnoha případech zneužívána a uzpůsobena tak, aby šířila určitou zprávu, případně pomáhala legitimizovat moc a popularizovat vybraná témata. Propaganda je potřeba k tomu, aby se dosáhlo začlenění jedinců do masy, která by tak fungovala celistvěji (DeFleur 1996: 172) a tím by se s ní dalo lépe manipulovat. Politické akty i válečné hrůzy se pomocí médií a vizuálních či zvukových zpracování transformují v očích diváka tak, že zábavní element převáží závažnost tématu a je těžké vyselektovat podstatné informace (Kraus 1993).

Legitimita moci je důležitá pro udržení a budování struktury státu, který funguje na základě různě vznikajících sociálních vztahů (Weber 2009: 161). Při její tvorbě je důležité zaměřit se na specifika konkrétní společnosti. Vliv kultury na společnost, potažmo veřejné mínění, je podmiňován řadou individuálních faktorů (DeFleur 1996: 174). Pro dnešní, nejen ruskou společnost je podle mého názoru jedním ze smyslů života konzumní zábava. Lidé tráví u obrazovek a monitorů značnou část volného času. Podle dat z první poloviny roku 2020 tráví průměrný uživatel streamovací služby Netflix sledováním pořadů více než tři hodiny denně (BGR 2020). S ohledem na pandemickou situaci v roce 2021, kdy tuto práci píšou, se jedinci izolují a jsou tak náchylnější k jednostrannému přijímání zábavy, která může obsahovat propagandistické momenty. Jak lze citovat přímo z pořadu výše zmíněné streamovací služby, „Zábava je nástroj pacifikace mas [...]“ (Rozčarování 2018). Je zajímavé pozorovat, že si jedna z aktuálně nejpopulárnějších zábavních služeb (BGR 2020) může podobný komentář dovolit.

V této práci se věnuji analýze toho, jak je populární kultura využívána k legitimizaci moci a upevňování režimu. Konkrétně tuto problematiku spojuji s děním v současném Rusku, tzn. v období posledních deseti let.

Politickou situaci v této zemi autoři označují různě – někteří jako hybridní režim (Robertson 2010), jiní jako nedemokracii se sklonem k autoritářství (Satter 2016), či dokonce totalitarismus (Gessen 2017). Pro potřeby této bakalářské práce budu používat pro současnou situaci v Rusku označení autoritativní režim (Holzer 2015: 97).

Zkoumání významu kultury a jejího dopadu na společnost se už v minulosti zabývala řada autorů. Například sociolog Stuart Hall pracuje s teorií dekódování významu textu a jeho interpretací (Vachková 2018). Především z pohledu mladších generací oficiální zpravodajství ustupuje do pozadí a dnešní mládež aktuální dění a pohled na svět přejímá od populárních tvůrců obsahu na sociálních sítích. Propagování politických názorů těmito aktéry je v některých případech finančně ohodnoceno a podporováno přímo státem. Články upozorňující na tento konkrétní problém se objevují na internetu (Business-gazeta 2018).

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat, jak je propaganda takzvaného putinismu (Fish 2018: 329) obsažena v různých odvětvích ruského kulturního průmyslu. Výzkum provádím na výběru z ruské popkulturní tvorby období posledních patnácti let. Zvolené téma reflektuje aktuální politickou a mocenskou situaci v Rusku, přičemž zdůrazňuje všeobecné propojení politiky a kultury, které je zřetelně vidět napříč dějinami. Nejen v hybridních, autoritářských a totalitních režimech političtí činitelé do kultury zasahují a snaží se ji využít pro režimní či osobní účely. S ohledem na rozvoj moderních technologií je v rámci propagandy digitální prostředí využíváno stále více. Dochází v něm například k cenzuře či manipulaci s cílem představit publiku zavádějící informace a vytlačit tím nezávislé názory nebo hlasy odborníků (Kalathil 2020: 33).

Práce je rozdělena do pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. V první části práce se věnuji teoretickému ukotvení pojmů jako je legitimita moci, veřejné mínění, popkultura a propaganda. Rozebírám také vliv propagandy na vytvoření legitimacy. Tato kapitola je zařazena proto,

aby si čtenář připomněl význam těchto termínů a lépe identifikoval klíčové body v dalším textu. V další kapitole se zabývám specifikací Putinovy pozice v současném Rusku a definicí putinismu, jako plně zformovaného režimu, který lze zkoumat na teoretické úrovni (Fish 2018: 329). Snažím se o upřesnění a kontextualizaci řešeného tématu. Ve třetí kapitole zkoumám vybrané segmenty současné ruské kulturní tvorby. Představuji konkrétní příklady napříč žánry a zaměřuji se na motivy, ve kterých spatřuji propagandistické tendence. Zabývám se současnou ruskou filmovou scénou, hudbou a Novými médii, přičemž analyzuji témata, která se v dílech objevují. Příklady byly voleny na základě jejich dostupnosti, aktuálnosti s ohledem na současnou situaci a také podle jejich výraznosti a zapamatovatelnosti.

Téma pojmám ze sociologicky-politologického pohledu s využitím Weberovy teorie panství (Weber 2009) a Linzovy teorie autoritativních režimů (Linz 2000). V teoretické části vycházím primárně z děl těchto autorů. Mezi mé primární zdroje patří dokumentární film *Prezident* z roku 2015, který oslavuje život Vladimíra Putina (*Prezident 2015*), díla komerční kinematografie, hudební videoklipy a příspěvky na sociálních sítích. Jako sekundární zdroje využívám odborné články a publikace.

2. Autoritářské režimy, legitimita moci, propaganda

Pro lepší pochopení zpracovávaného tématu, tedy propagandy a popkultury v závislosti na specifickou politickou situaci, je nutné chápat význam těchto pojmů. Důvody použití těchto nástrojů se často opírají o snahu ukotvit a stabilizovat režim v zemi. Situaci v současném Rusku, jak jsem již psala v úvodu, množství autorů označuje jako autoritářský režim (Hanson 2011; Holzer 2015). Proto se budu stručně věnovat představení základních myšlenek vztahujících se k tomuto politickému uspořádání. Jedním z nejvýznamnějších teoretiků, zabývajících se teorií autoritářských režimů je Juan José Linz, jehož myšlenky okrajově představím. Dále stručně vysvětlím pojmy propaganda, popkultura a veřejné mínění a jejich propojení s legitimitou moci. Kapitulu zařazuji výlučně z toho důvodu, abych čtenáři představila klíčové pojmy, se kterými budu dále pracovat a zasadila je do kontextu tématu práce.

2.1 Autoritářský režim

Pro účely mé bakalářské práce jsem zvolila teorii autoritářských režimů Juana José Linze, španělského sociologa a politologa, který povahu autoritářských režimů odvozuje od tří kritérií: existence limitovaného pluralismu, míry politické mobilizace a mentality. Dalším často se vyskytujícím jevem bývá postava lídra, který v mnoha případech disponuje převážně charizmatickou autoritou. Jeho přítomnost ale není pro vytvoření autoritářského režimu nutná (Linz 1964: 297). Nyní každé ze tří kritérií stručně představím.

Limitovaný pluralismus umožňuje existenci organizací přímo nepodřízených režimu. Tyto struktury nemají svou pozici z důvodu jejich vlastního přičinění, nýbrž díky důvěře lídra, či panovníka (Linz 1964: 300). Příkladem takovéto instituce může být například církev.

Druhý ukazatel, míra politické mobilizace obyvatelstva je podle Linze také důležitou proměnnou při charakteristice režimu. Společnost je v autoritářských režimech mobilizována pouze v konkrétních případech. K mobilizaci může docházet například při vytváření režimu, většinou je ale aktivita lidí tlumena a politické otázky jsou řešeny pouze elitou. Postupem času je žádána spíše depolitizace a celkové vyčlenění masy z politického života (Linz 2000: 165).

Mentalita v Linzově pojetí odpovídá způsobu myšlení ovlivněnému emocemi. Narozdíl od ideologie, která často slibuje utopickou budoucnost, mentalita vychází z minulosti a hodnotového žebříčku specifického pro konkrétní společnost. Je obtížně šiřitelná, protože nemá úderné a lákavé poselství, tudíž je hůře předávána masové společnosti (Linz 1964: 301). Bez ideologie je složité realizovat některé způsoby propagandy a oslovit mladé generace (Linz 2000: 167).

Co se týče Ruska a Linzem popisovaných kritérií, příkladem limitovaného pluralismu, může být postavení ruské pravoslavné církve, která disponuje privilegovanou pozicí, které se jí dostává za podporu aktivit státu (Avanesova–Naxera 2016). Mobilizaci obyvatelstva lze pozorovat mimo jiné pomocí materiálu vzniklého na podporu prezidenta Vladimíra Putina. Jedním z nejaktuálnějších příkladů jsou videa vytvořená na začátku roku 2021 zaměstnanci velkých podniků na Uralu, označená hashtagem #PutinNashPresident (Graf 2021).

2.2 Legitimita moci, veřejné mínění, propaganda, popkultura a jejich role ve společnosti

Legitimita neboli platnost moci, vzniká podle Maxe Webera na základě citového odevzdání či vírou v absolutní platnost určitých hodnot (Weber 2009: 166). Moderní stát se při svém vzniku odpojil od duchovní náboženské sféry, která ospravedlňovala držení moci napojením na nadpřirozeno (Belling 2009: 21). V návaznosti na to započal sociálně-politický proces, jehož výsledkem je vytvoření struktury, ve které skupina poslechne příkaz jiné osoby či skupiny (Weber 1997: 47). Legitimita úzce souvisí s pojmem panství, se kterým Weber pracuje ve smyslu mocenské autority, která nemusí být nutně spojena s politickými zájmy. Princip může stejně dobře fungovat například v rovině ekonomické (Weber 1997: 49).

Typů panství je mnoho, v základním rozdělení se ale Weber zabývá primárně dvěma. První je dáno monopolním postavením a druhé pravomocí rozhodovat jako autorita (Weber 1997: 50). Navazuje na myšlenky Thomase Hobbesa, podle kterého lze legitimity dosáhnout právě dvěma způsoby. Jeden je přirovnáván ke vztahu otce a dítěte a vztah tak vzniká přirozenou cestou, druhý vzniká dobrovolným podrobením výměnou za ochranu (Hobbes 1941: 206). V obou případech se jedná o podřízení se jiné entitě za účelem vzniku stabilního vztahu.

V praxi ale tyto principy nefungují na čistě učebnicové bázi a jsou ovlivňovány množstvím faktorů. Proto je pro udržení moci důležité podniknout nějaké kroky. Jednou z často využívaných metod je použití propagandy. Ta je dnes vnímána negativně, protože informace, které využívá bývají často upravené (Huang–Hendrix 2018). V období před první světovou válkou byla propaganda synonymum praxe komunikace s veřejností. Poválečná společnost byla ale znechucena německou válečnou propagandou a tato nálada už se slovem zůstala spojena. Z toho důvodu

se začalo používat slovní spojení public relations (Ftorek 2012: 19–27) a postupně došlo k posunu významu původního označení.

Přesto, že je propaganda vnímána v občanské praxi negativně, nelze její existenci v aktuálním liberálně-demokratickém diskurzu popřít. Josef Ftorek tvrdí, že: “Efektivní propaganda je nutnou podmínkou úspěšného fungování libovolné ideologie, včetně ideologie liberální demokracie, která dominuje současnému euroatlantickému prostoru.” (Ftorek 2012: 66). Z tohoto tvrzení vyplývá, že propagandu můžeme nalézt prakticky kdekoliv, například ve formě agresivnějšího PR. Ve videu Boba Chipmana na webu The Escapist je propaganda formulována jako forma marketingu, která ale nepřesvědčuje cílovou skupinu k zakoupení výrobku či využití služby, nýbrž k morálnímu závazku či participaci v rámci ideologie (Chipman 2019).

Propaganda a public relations jsou dnes, navzdory jejich historické významové podobnosti, viděny jako naprosto neslučitelné pojmy. Propaganda se snaží manipulovat lidmi za pomoci dezinformací či lživých zpráv a má v mnoha případech politický kontext. Označení PR naopak znamená oboustrannou objektivní komunikaci především ve vztahu firmy a zákazníka. Obojí má ale za cíl ovlivnit veřejné mínění za účelem komerčního či mocenského zisku (Huang–Hendrix 2018).

Zvyšující se role veřejného mínění je zdůrazňována v kontextu demokratizace (Kohout 1999: 16), protože výrazně ovlivňuje dění především při volbách¹. V nedemokratických případech se může jednat

---

¹ Veřejné mínění se však neomezuje pouze na politické otázky, ale zahrnuje celé spektrum témat. Centrum pro výzkum veřejného mínění provádí pravidelný průzkum v následujících okruzích: „volby, politické strany, politické instituce, hodnocení politické situace, mezinárodní vztahy, demokracie, občanská společnost, zdraví, negativní jevy ve společnosti, bezpečnost, vztahy a životní postoje, ekologie, média, práce, příjmy, životní úroveň, ekonomický vývoj, hospodářská politika a sociální politika” (Sociologický ústav AV ČR, v.v.i, 2021). Z takového množství témat lze

o agresivnější činy, jako jsou například protesty či demonstrace, vedoucí ke ztrátě legitimacy režimu. K naklonění veřejného mínění na kýženou stranu může pomoci správně cílená propaganda, kterou konzumenti, jak se často masové společnosti přezdívá, mohou jednostranně přijímat (Dubský 2006: 20). Činy oblíbených politiků mají reálnou šanci veřejné mínění ovlivnit, naopak nepopulárním politikům se často i přes velkou snahu nepodaří prosadit své zájmy (Page–Shapiro–Dempsey, 1987: 34).

Jedním z prostředků, kterým bývá veřejné mínění ovlivňováno nejčastěji, jsou média. Specifický výběr z umělecké a kulturní tvorby, zahrnující nejlíbivější prvky, které jsou oblíbené širokou veřejností je označován jako populární kultura, zkráceně popkultura. Cílovou skupinu tvoří laická masová společnost, spíše než elita a vzdělaní jedinci. (Cambridge University Press 2021). Do populární kultury můžeme zahrnout téměř jakýkoliv výstup, který se stane atraktivním pro masu společnosti. Kromě filmové, literární, či televizní tvorby může zahrnovat například také módní trendy nebo jazykové konvence (Kidd 2017). V rámci aktuálního trendu můžeme za jeden z nejmasovějších komunikačních kanálů označit sociální síť Facebook. V říjnu roku 2020 měl Facebook přes 2,7 miliardy aktivních uživatelů. Nejedná se však o jedinou celosvětově úspěšnou sociální síť. Na druhém místě statistiky se shodně umístili Youtube a komunikační platforma WhatsApp. Na předních příčkách nalezneme také Instagram a čínskou aplikaci s krátkými videi TikTok (Statista 2020). Společnost Facebook je ale vlastníkem WhatsAppu i Instagramu, což z něj dělá opravdového giganta na poli nejen populární kultury, nýbrž také masové komunikace.

Popkultura je snadno využitelným nástrojem propagandy, protože manipulace prováděná zábavnou formou bývá velmi účinná.

---

vyvodit, že naklonit si společnost tak, aby pomohla legitimizovat konkrétní myšlenky, je komplexním socio-ekonomicko-politickým úkolem.

Kontroverzní témata lze pomocí moderních technologií přetvořit do výpravných divácky úspěšných filmových snímků, či je nechat přetlumočit známou osobností (Lomíček 2013).

2.3 Vztah propagandy a legitimacy v autoritářském režimu

V současném globálním světě není autoritářský režim téměř možné dlouhodobě udržet pouze pomocí síly a represivních metod. Stabilita je závislá na množství faktorů a s ohledem na narůstající vzájemnou propojenost není možné tento počet dlouhodobě snížit izolací země. Je tedy potřeba přesvědčit obyvatele, že s politickým nastavením souhlasí a vytvořit legitimitu o kterou se může režim opřít (Gerschewski 2013: 18).

Rusko, jakožto autoritářský režim potřebuje udržet legitimitu a pro tyto účely využívá propagandistické metody šířené skrze populární kulturu. Centrální postavou je prezident Vladimir Putin, jehož pozice je pro stabilitu politického uspořádání klíčová. Podle Webera “Nositel charismatu [...] požívá autority díky posláním, které, jak se věří, svou osobou ztělesňuje” (Weber 1997: 141). Důležité je tady takovou víru vytvořit. V případě současného Ruska se tak alespoň v některých částech společnosti povedlo – o tom vypovídá otevřený dopis oscarového režiséra Nikity Michalkova, který Putina žádá, aby se obětoval pro vlast tím, že zůstane u moci (Soukup 2020).

Víra, nebo citové odevzdání, je pro Weberovo vysvětlení systému panství a legitimacy moci klíčová (Weber 2009). Putin vybudoval svou pozici až do podoby blížící se kultu osobnosti. Už v roce 2000, po neplánované zastávce prezidentské kolony v ruské vesnici Izborsk, místní nabízeli turistům prohlídku s názvem *Po stopách Putina*, která zahrnovala například místo, kde si Putin koupil okurku či sundal sako (White–McCallister 2008: 608). Rozhodně se tedy dá mluvit o charismatickém panství ve Weberově podání. Vytvoření legitimacy na základě charismatického panství ve Weberově

pojetí (Weber 1997: 135) by mělo být spojeno se silnými emocemi. Tyto emoce můžeme v rámci politických aktů vyvolat propagandou, která může být oslavná, nebo očerňující (Ftorek 2012: 73). Očerňující propaganda pracuje s negativními vlastnostmi nepřátelské strany, které podle potřeby zveličuje, či přímo vytváří. Na rozdíl od oslavné propagandy, která vyzdvihuje klady svého tvůrce a prezentuje jej v nejlepším možném světle, očerňující propaganda vyzdvihuje tvůrce na úkor ostatních. Jako typický příklad očerňující propagandy mohu uvést množství amerických filmů nejen z období studené války, kde jsou záporné postavy často ruského původu (Hunt 2016). Naopak jako příklad propagandy oslavné mohu uvést film Pád Berlína z roku 1950, který zobrazuje Stalinův vítězný příjezd do Berlína a jeho promluvu k vojákům vítajícím ho s nadšením (Pád Berlína 1950).

Jak tedy dosáhnout vytvoření víry skrze propagandu? Sociolog Stuart Hall ve své teorii kódování a dekodování řeší otázku toho, že zpráva podaná médiu nemá na všechny příjemce stejný vliv. Rozlišuje tak tři základní druhy příjemců. Prvním je příjemce, který se se zprávou identifikuje a její obsah si vykládá přesně tak, jak byl zamýšlen. Druhý typ zprávu také dekóduje správně, má na tematiku ale vlastní názor a na rozdíl od prvního typu se s myšlenkou neidentifikuje. Třetí typ dekóduje obrácený význam původní zprávy, protože se zakódovaným významem nesouhlasí (Vachková 2018). Z této teorie vyplývá, že je nutné cílit na publikum, které nejen že zprávu dekóduje správně, ale má šanci se s ní také identifikovat. Pro usnadnění procesu hledání takového publika je dle mého názoru vhodné využít předem zformovanou skupinu, kterou spojuje společný zájem, ale je stále relativně rozmanitá a flexibilní. Například fanouškovská základna mezinárodní či lokální celebrity může být dobře využitelnou platformou. Populární osobnosti mají často velké množství fanoušků, kteří sdílí podobné názory, postoje a zájmy. Z tohoto důvodu je pochopitelné, že se tyto takzvaní influenceři běžně využívají v rámci marketingu a reklamních

kampaní velkých značek (Lomíček 2013). Lze je tedy obdobně využít v rámci šíření konkrétních politických názorů.

3. Putinismus a kult osobnosti v současném Rusku

V této kapitole se zabývám Putinovou pozicí ve dnešním Rusku, což zahrnuje nejen definici putinismu, jak je tento režim označován (Fish 2018: 329), ale také vytvářený kult osobnosti, který je na Putinovu osobu navázán. Nejdříve rozeberu, z jakých hodnot režim vychází a poté se přesunu k otázce Putinova kultu osobnosti, kde uvedu konkrétní příklady v návaznosti na jejich využití v rámci udržení legitimacy režimu. Propaganda, kterou budu řešit v další části práce je s osobou Putina často úzce spojena, tudíž považuji za důležité tuto kapitolu zařadit.

Putinismus lze označit za konzervativní systém, jehož cílem je vytvoření stabilního řádu neumožňujícího výrazné změny, které by ohrozily současný stav. Přesto, že Putin vystupuje jako obránce tradičních hodnot, není cílem putinismu obnovení starých časů ve formě Sovětského svazu či Ruského impéria (Fish 2018: 329). Na historické hodnoty prezident často odkazuje. Sám se prezentuje jako horlivý zájemce o dějiny a možnost se z nich poučit. Za jeden za svých vzorů považuje Pjotra Stolypina² (Hill–Gaddy 2012: 23). Důležité je rovněž zohlednit osobní vztah Putina k církvi, která je vnímána jako tradiční instituce, ale také vztah církve a státu jako dvou institucí.

Sám prezident se netají tím, že je věřící. V devadesátých letech, kdy se zúčastnil oficiální návštěvy Izraele, si nechal posvětit křížek, který od té doby nosí na krku (Laqueur 2016: 160). Skutečně na některých fotografiích lze zřetelně rozpoznat přívěsek ve tvaru tohoto náboženského symbolu³. Co se týče vztahu Ruské pravoslavné církve a státu, probíhá mezi těmito dvěma

---

²Pjotr Stolypin byl předsedou vlády Ruska v letech 1906 až 1911. Udržel kontrolu nad zemí i přes nepokoje v roce 1905 a neváhal trestat podezřelé osoby preventivně. Putin parafrázoval jeho výrok "Vy, pánové, potřebujete velký převrat, my potřebujeme velké Rusko" slovy "Nepotřebujeme velký převrat, potřebujeme velké Rusko" (Hill–Gaddy 2012: 25).

³ Příkladem může být záběr z roku 2017, který zachycuje Vladimira Putina, jak do půl těla nahý rybaří, viz. příloha č. 1 (Fox News 2017).

institucemi intenzivní dialog a spolupráce, a to i přes ústavní zakotvení Ruska jakožto sekulárního státu. Patriarcha Kirill se také otevřeně vyjadřuje k politickým a ekonomickým otázkám. Snaží se také zasahovat například do zahraniční politiky v rámci států postsovětského prostoru (Avanesova–Naxera 2016).

Hodnoty tradicionalismu se promítly i do pohledu na Rusko jako státní útvar. Dá se tedy hovořit o personifikaci. Zemi jsou přiřknuty tradiční hodnoty; vlastenectví, kolektivismus, solidarita a víra, že Rusko je předurčeno být silným státem. Podle Vladimira Putina je pro přežití ruského národa potřeba tyto hodnoty obnovit. Prezident tedy sám sebe staví do role muže, který stát buduje a zároveň mu slouží. S tímto poselstvím jde ruku v ruce budování silného státního aparátu, kterému budou jednotlivci podřízeni (Hill–Gaddy 2012: 24).

Přes to, že vazby a odkazy na ruskou historii i tradice jsou pro režim klíčové, putinismus není tvořen jako tradiční panství podle Weberova pojetí. Turbulentnost moderních dějin neumožňuje navázat na myšlenky, které by přímo odpovídaly definici „platnost toho, co vždy bylo“ (Weber 2009: 169). Vladimir Putin ve své politice využil myšlenky carského i sovětského Ruska a vytvořil z nich spojení aplikovatelné v současnosti (Hill–Gaddy 2012: 26). Rusko tedy dnes z časů své největší slávy čerpá, ale pouze omezeně.

S ohledem na potřebu propojení silné státní instituce a společnosti, od které je pro správné fungování systému vyžadována podpora, je častým pojmem, skloňovaným společně s putinismem, populismus. V Ruském případě populismus navazuje na Putinovu snahu o prezentaci země v mezinárodním prostředí jako rostoucí mocnosti (Fish 2018: 331). Odpovídá tak definici autoritářského populismu, který je ve většině zemí navázán na nedávné politické události⁴. V Rusku ale toto nastavení,

---

⁴ Jedná se například o Brexit, či zvolení Donalda Trumpa prezidentem Spojených států (Mamonova 2019).

odvolávající se na národní zájem, jednotu společnosti nostalgii po historických úspěších, zastřešené autoritativní osobou panuje už delší dobu (Mamonova 2009). Do roku 2008 ruská ekonomika prospívala společně s růstem cen energetických surovin. Lidé si ale tento úspěch spojovali s činy Vladimira Putina a jeho popularita v zemi rostla (Laqueur 2016: 164). V rámci třetího funkčního období, tedy od roku 2012, Putin do své politiky zahrnul více otázek souvisejících s nacionalismem a vytvořil historické paralely s jeho současnými postupy jak ve vnitřní, tak vnější politice. Prezident se zároveň staví do role obyčejného Rusa, který je shovívavý a především lidský. Všechny problémy v tomto případě způsobuje neloajální elita, která mu nepodává dostatečné informace (Mamonova 2019). Některé prvky populismu se v Rusku začaly objevovat už od roku 2000, znatelněji se ale projeví až po zmíněném roce 2012 v reakci na ohrožení režimu nastalou ekonomickou nestabilitou (Milne–Robinson 2017).

Co se podpory obyvatel týče, nejvíce se jí Putinovi dostává z venkovských oblastí Ruska. Přibližně 70 % obyvatel menších obcí má k prezidentovi pozitivní vztah, což je o 6 % více, než je všeobecný průměr. Tito lidé si myslí, že Rusko potřebuje silného autoritářského lídra a populistický obraz Putina jakožto pravého ruského muže zastupujícího zájmy lidu, který je jim předkládán, vnímají kladně. Obyvatelé venkovských oblastí tvoří přibližně 30% celkové populace Ruska. S přičtením měst, které mají méně než sto tisíc obyvatel, ve kterých se myšlenkový vzorec od venkova nijak výrazně neliší, tvoří tato skupina více než 50 % celkového obyvatelstva (Mamonova 2019).

Populismus dosahuje pozitivních výsledků mimo jiné z důvodu, že Putin ztělesňuje Rusko tak, jak by ho chtěli vidět sami Rusové. Stává se tak jakousi novou Matičkou Rusí a personifikuje hodnoty, které jsou lidem předkládány. Je proto důležité, aby i přes pokročilý věk neustále působil jako silný fyzicky zdatný a hrdý muž. Bez ohledu na jeho skutečný fyzický

stav musí fungovat jako národní symbol zaručující vyplnění daných slibů (Tempest 2016: 112). K docílení kýženého efektu často dopomáhá správně formulovaný komentář moderátora televizních zpráv či novinový titulek. Obraz silného Putina pomáhá udržovat také propaganda, pracující s marketingovými nástroji a kultem osobnosti.

3.1 Kult osobnosti Vladimira Putina

Vladimiru Putinovi se v prvních dvou funkčních obdobích podařilo naklonit si veřejné mínění v Rusku tak, že byl vnímán jako osoba, která vyřešila problémy v Čečensku a omezila vliv oligarchů, přestože skutečnost tomu úplně neodpovídala. Představa ideálního současného Ruska byla šířena masovými sdělovacími prostředky včetně státních televizních kanálů. Vznikl tak systém státní propagandy, která omezuje nezávislou žurnalistiku a prezentuje riziko ohrožení země jak vnějšími, tak vnitřními nepřáteli (Liňán 2009: 138–139). Putinovo postavení ochránce společnosti a hodnot tak získává na důležitosti. Putinova pozice není v základu odvozena ani od pozice a pravomocí prezidenta, ani jeho popularity ve společnosti. Podle Stevena Fische “Putinova autorita pramení z toho, že je to Putin⁵ [...]” (Fish 2018: 335).

V rámci demonstrace fyzické síly a zdatnosti se Vladimir Putin nechává často zobrazovat při provozování fyzicky náročných činností a sportů. V roce 2018 v rámci fotbalového mistrovství světa, odehrávajícího se právě v Moskvě, navštívil Fotbalový park na Rudém náměstí a s Chrámem Vasila Blaženého v pozadí nejen zapózoval pro fotografy, ale dokonce si také zakopal a pokusil se trefit bránu (RT 2018). O rok později se zúčastnil exhibičního hokejového zápasu s bývalými hráči NHL, ve kterém skóroval minimálně osm gólů (The Guardian 2019).

---

⁵ “Putin’s authority flows from being Putin [...]” (Fish 2018: 335).

Kromě týmových sportů Putin údajně exceluje také v bojových uměních. Utkal se mimo jiné s olympijskou reprezentantkou Ruska v judu a držitelkou bronzové medaile z roku 2016, Natalií Kuzyutinou, které se ho podařilo dostat na zem. Fotografie ani videozáznam zmíněného momentu ale na internetu, narozdíl od fotografií, kdy Putin své protivníky poráží, k dohledání nejsou. Ukrajinský internetový magazín Obozrevatel tuto skutečnost komentoval tím, že oficiální ruská propaganda záběry cenzuruje, protože nechce prezidenta zobrazit v nelichotivé situaci (Stewart 2019). Jediný veřejný záběr z tréninku, který Putina nezobrazuje jako stoprocentního alfa samce, je tudíž ten, ve kterém prezident pozastavuje zápas, protože má zraněný prst na pravé ruce⁶ (The Sun 2019: 0:32).

Judo není jediný bojový sport, o který se prezident Putin zajímá. Jeho setkání s Khabibem Nurmagomedovem, ruským MMA zápasníkem, moderátor reportáže komentoval jako rozhovor dvou sportovců, nikoliv sportovce a prezidenta. V reportáži je také dobře vidět prezentace zápasníka jako další příklad silného ruského muže. Explicitně je vyzdvihnout počet jeho fanoušků na sociální síti Instagram. Prezident reprezentanta v rozhovoru pokáral za jeho extrémní chování při zápasech, včetně skákání do publika. Reportáž pokračuje záběry z roku 2004, kdy se Putin účastní tréninku profesionálních boxerů. Je tedy vysílána jasně čitelná zpráva. Prezident je sportovec, zakládá si nejen na výkonu, ale také na důstojnosti, a přístup společnosti k pohybovým aktivitám je znakem sociálního vývoje, kterým teď Rusko prochází a dostává se opět na post sportovní velmoci (Vesti News 2018).

Doslova ikonickými se staly některé dřívější Putinovy exhibice. Nejznámější je pravděpodobně série fotek z roku 2009, na kterých je zachycen jedoucí polonahý na koni. Nejedná se ale o jediný případ, kdy se současný ruský prezident objevil bez trička. V roce 2017 Kreml zveřejnil

---

⁶ viz. příloha č. 2

snímky, na kterých rybaří, plave a relaxuje u vody⁷ (Fox News 2017). Vtipy na tyto fotografie se šíří sociálními sítěmi a vznikla například fotomontáž, na které Putin místo na koni jede na medvědovi. Tento upravený snímek komentoval slovy “Víte, už jsem viděl fotky, jak jezdím na medvědovi. Na medvědovi jsem zatím ještě nesesedl, ale fotky už existují.” (Haltiwanger 2018).

Vizualizace Vladimira Putina jako fyzicky zdatného jedince je pro úspěch jeho kultu osobnosti klíčová. S ohledem na politickou situaci v současném Rusku by se dalo říci, že je jeho tělo součástí režimních symbolů a nepatří tak už jeho majiteli, ale režimu (Tempest 2016: 112). Nadneseně by se dal v tomto případě Vladimir Putin přirovnat k modelce. Rozdílem je, že zatímco modelka pomocí svého fyzického předvádí oděvy, ruský prezident prezentuje politický režim. V návaznosti na spekulace o jeho zdravotním stavu, které se objevují napříč světovým tiskem a jsou Kremlem popírány (Reuters 2020), je potřeba veřejnost opakovaně ujišťovat o jeho kondici. S ohledem na prezidentův stoupající věk je nutné občas vyzdvihnout i situace z běžného života. Příkladem může být komentář moderátora ruské státní televize v reakci na to, jak Vladimir Putin chytil propisku, která se kutálela po stole. “Měli bychom poznamenat, že jeho reakce byly úžasné a že je prezident ve skvělé kondici. Jeho dovednosti z bojových umění nikam nezmizely.” (Aktuálně.cz 2021).

Ruský prezident však není ve volném čase pouze sportovcem. Jak ukázal v ruské verzi pěvecké soutěže Hlas, je i schopným zpěvákem. Ve zmíněné soutěži sedí porota zády k účinkujícím a pokud se jim výkon líbí, otočí se k soutěžícímu čelem. Na Putina, zpívajícího píseň Blueberry Hill, se otočili tři ze čtyř porotců, což je účastníky soutěže považováno za velký úspěch. Otázkou zůstává, zdali se porotci otočili kvůli kvalitě vystoupení, či proto, že poznali prezidenta po hlase. Množství komentářů zveřejněných v reakci

---

⁷ viz. příloha č. 1

na video také tvrdí, že se jedná o sestřih a záznam je falešný (Vechernijj Urgant 2013). Může se tedy jedna i čistě o propagandu mířenou na zahraniční diváky, kteří nesledují celou soutěž, ale pouze vybrané záběry sdílené na Youtube.

Dále se prezident Putin angažuje v projektu, jehož cílem je plnit přání dětem trpícím vážnými nemocemi. Setkal se například se slepou dívkou po transplantaci kostní dřeně, která se chce stát novinářkou a přála si možnost vést interview s nějakou známou osobností. V rámci krátkého rozhovoru stihli zmínit i to, že mají oba rádi sport. Při loučení Putin dívce dovolil, aby se dotkla jeho obličeje a mohla si tak osahat, jak vypadá. Přes to, že je video už z roku 2018, pravidelně se pod ním objevují nové komentáře, které Vladimira Putina hodnotí velmi pozitivně. Často se objevuje označení *gentleman a čistý akt solitarity*⁸ (Russia Insight 2018). Zkoumání původu pochvalných komentářů ale není obsahem této práce, tudíž se jimi nebudu zabývat detailněji.

Primární cílovou skupinou putinovské propagandy jsou ženy. Objevily se případy, kdy jsou ženy hospitalizovány kvůli bláznivé lásce k prezidentovi, protože ho vnímají jako ideálního partnera, který nikdy nepije a nezradí je. Příkladem může být žena, která tvrdila, že s Putinem čeká dítě v důsledku toho, že se jí o něm v noci často zdá (White, Mcallister 2008: 608). Tato stránka kultu osobnosti se často objevuje převážně v hudební a online scéně.

Putin využívá v rámci budování kultu osobnosti modernější metody, než jaké měl ve své době Stalin, nebo jaké využívá Gurbanguli Berdymuhamedov v současném Turkmenistánu. Například nedochází k výstavbě soch. Sochy Putina oficiálně existují pouze dvě a jedna z nich je

---

⁸ Viz příloha č. 3

navíc z čokolády⁹ (Fish 2018: 335). Některé Putinovy propagandistické kampaně vypadají, jako kdyby parodovaly samy sebe. Příjemce je bere s nadhledem, přičemž ale také může docházet k manipulaci (Fedor–Fredheim 2017: 170).

---

⁹ Autorem čokoládové sochy Vladimira Putina je Nikita Gusev. Jíst tuto sochu autor zakázal a jediný, komu by byl ochoten dát vyjímku je sám prezident Putin (Fish 2018: 335).

4. Propaganda v současné ruské popkultuře

V této stěžejní části práce se zaměřuji na konkrétní příklady současné ruské popkultury, ve kterých je možné pozorovat propagandistické tendence. Materiály jsem rozdělila na tři základní skupiny a každou z nich analyzuji v samostatné podkapitole. První skupina, která se zabývá filmovou tvorbou je rozdělena na dvě podkapitoly. Jednu z nich věnuji dokumentárnímu filmu *Prezident* a druhou filmové propagandě spojené s ruskou anexí Krymu v roce 2014. Dále se zaměřuji na hudební tvorbu, ve které dělím propagandistické motivy na ty, které se věnují hodnotám spojeným s putinismem, a ty, které se specializují na samotnou osobu Vladimira Putina. Třetí podkapitola je věnována novým médiím, do kterých jsem zahrнула sociální sítě a působení influencerů.

4.1 Filmová tvorba

V rámci této kapitoly se detailně věnuji třem filmům. Prvním je film *Prezident* z produkce ruské státní televize. Snímek jsem zvolila jako příklad propagandistického dokumentu vytvořeného nekomerčně přímo vládou. Podobné dokumenty vznikají na množství témat a představují ukázkou oficiálně akceptovaných názorů a argumentací spojených s jednotlivými problematikami. Ve druhé podkapitole se zabývám dvěma filmy uvedenými po roce 2014, jejichž děj se odehrává na Krymu. Tyto filmy upravují pohled na vztahy Ruska a Ukrajiny a proruský pohled na situaci transformují do divácky snadno přijatelných příběhů.

4.1.1 Dokumentární film *Prezident*

Ruský dokumentární film *Prezident* je dlouhý 151 minut a poprvé byl vysílán prvního dubna roku 2015 státní televizní stanicí Russia 1 ku příležitosti výročí patnácti let vlády Vladimira Putina (Ennis 2015). Popisuje život a cestu k moci současného ruského prezidenta a historické

okolnosti s ní spojené. Snímek vznikl pod záštitou státní televizní stanice a předkládá obhajobu politických kroků, které Putin během svého působení udělal. Může být tedy vnímán jako oficiální propaganda režimu.

Snímek *Prezident* je dílem Saily Medvedevy, scénáristky kazašského původu, která se angažovala i v rámci jiných filmů podporujících politiku Vladimira Putina (Ennis 2015). Je držitelkou ceny TEFI za osobní přínos ruské televizi (Russkiy Mir Foundation Information Service 2015). Stephen Ennis ji ve svém článku pro BBC označil za „oblíbeného filmaře Kremlu“ (Ennis 2015). Snímek zobrazuje historii let 1998 až 2015 tak, aby to odpovídalo Putinově zájmům a pozici, kterou zastává ve společnosti. Scény jsou doplněny hudbou podle toho, jak má divák na zobrazovanou situaci nahlížet. Přesto, že film popisuje ucelený časový úsek, těžko se hledá byť jen stopa příběhu. Události jsou na sebe navázány tak, aby výsledek vyzněl určitým způsobem, ne aby vzniklý příběh dával smysl. Často se objevuje slovo patriotismus a důraz na Putinovu empatii a tendenci dění v Rusku i na mezinárodní scéně osobně prožívat. Celkovým konceptem a vyzněním dokumentární film *Prezident* místy připomíná americké snímky o populárních zpěvácích, kde je také využívána koláž autentických záběrů, rozhovorů a vyjádření blízkých osob. Z filmu jsem vybrala několik úseků, na kterých se pokouším ukázat konkrétní příklady propagandy, která se ve filmu objevuje.

Na začátku filmu moderátor pokládá Putinovi otázku: „Umíte si představit váš život bez prezidentství?“ (*Prezident* 2015: 0:35). Vladimir Putin, sedící v pozlacené místnosti paláce, skromně odpovídá, že si život mimo zmiňovanou funkci představit samozřejmě dokáže (*Prezident* 2015: 1:10). Zpráva, která je těmito slovy vysílána koresponduje s tvrzením Stevena Fisha, který říká, že Putinova pozice není vázána na funkci prezidenta, ale je spojena přímo s jeho osobou (Fish 2018: 335). V letech 2008 až 2012 Putin na jedno volební období post prezidenta opustil a stal se předsedou vlády. To pro něj ale neznamenal ztrátu pozice ve společnosti či oslabení

kultu osobnosti (Petrov 2010: 278–279). Svědčí to o tom, že Vladimir Putin disponuje nejen mocí prezidenta, ale také svou osobní.

Film je složen ze sestřihu rozhovoru moderátora s Vladimírem Putinem, vyprávění jeho spolupracovníků, reportáží s vyjádřeními občanů a autentickými záběry z prezidentova života. Scény z Putinova života jsou komentovány jeho spolupracovníky i politickými představiteli jiných zemí. Popisují například jeho vztahy s rodiči a učiteli. To vše s důrazem na lidský přístup Vladimíra Putina¹⁰, kterému je přisuzována silná osobnostní energie (Prezident 2015: 1:13:52). Sám sebe prezident označuje za empatického člověka, který vycítí, když jsou lidé s něčím nespokojeni, protože s nimi dokáže navázat vzájemné propojení (Prezident 2015: 1:21:10).

Dalším propagandistickým motivem je vyzdvihování momentů, kdy Putin jednal v zájmu řadových občanů země. Příkladem takové situace je vymezení Putina vůči oligarchům ovládajícím ruskou politiku v 90. letech minulého století (Prezident 2015: 23:30) a zdůraznění, v jak špatném socioekonomickém stavu země byla ve chvíli, kdy se dostal do jejího čela a jak tento stav změnil. V zimě byly bez tepla celá města a nefungovaly nemocnice. Putin zastavil export uhlí a 24 vysokých představitelů jednotlivých oblastí odvolal z funkce. Demonstroval tak sílu úřední moci v zemi a zájem o životy a zdraví obyvatel země (Prezident 2015: 33:50).

Film prezentuje nejen Putinovy kroky směrem dovnitř státu, ale také jeho postoj v rámci mezinárodních vztahů. Je ukázána například jeho solidární reakce po shlednutí záběrů z teroristických útoků v USA v roce 2001 (Prezident 2015: 42:27). Vývoj mezinárodních vztahů a geopolitické soupeření ale zároveň vidí jako přirozený jev. Tvrdí, že Rusko vždy dodržuje pravidla hry, čímž má na mysli mezinárodní právo a Chartu Organizace spojených národů (Prezident 2015: 2:05:20). Těmito tvrzeními obhajuje

---

¹⁰ Viz Příloha č. 4.

události, které mezinárodní scéna považuje za kontroverzní – například dění na Krymu či na Ukrajině. Jsou použita také přirovnání – Rusko je označeno za medvěda, kterému chtějí vytrhat drápy a zuby, aby se nemohl bránit (Prezident 2015: 2:18:20).

Film ale nehovoří o Putinovi pouze jako o čestném a spravedlivém politikovi. Ukazuje ho také jako zápasníka¹¹, neopomíjí jeho snahu učit se novým dovednostem a jazykům, a dokonce ani jeho hudební talent. Vladimir Putin je popsán jako velice schopný člověk, který umí naslouchat, a z důvodu velké zaneprázdněnosti dle předpokladu komentátora nemá čas ani spát (Prezident 2015: 51:50). V důsledku toho je zmíněn prezidentův problém s dochvilností. V kontrastu se všemi vyjmenovanými klady tato nedokonalost působí lidsky a fakt, že i tak skvělý člověk, jak je Putin ve filmu prezentován, má své chyby, může posilovat sympatie k jeho osobě.

S Putinem, který se prezentuje jako silně věřící a nábožensky založený člověk se také spojuje určitá spiritualita. Ve snímku je znázorněna pomocí příběhu s oslem. Když jel Putin v roce 2005 navštívit pravoslavný klášter v Řecku, řídil auto a do cesty mu skočil osel, který potom celou cestu šel před autem. Při cestě zpátky ho doprovázel také a když byl už vyčerpaný, prezident zastavil auto vedle něj a došlo ke vzájemnému očnímu kontaktu. Mnich z kláštera, který Putin navštívil, příhodu komentoval tím, že se jednalo o znamení od Matky boží (Prezident 2015: 2:14:13). Kromě tohoto mnicha ve snímku několikrát promlouvá i patriarcha Kirill, což podtrhává celkovou důležitost role církve a ukazuje to, jak církev Putina podporuje. „[...] Putin nemá práci prezidenta, on slouží svojí zemi [...]“ (Prezident 2015: 2:29:33), komentuje prezidentovu politickou aktivitu zmíněný církevní hodnostář.

---

¹¹ Jsou zobrazeny i záběry, na kterých prezident v soubojích v judu nevítězí, ale naopak se nechává porazit od malého chlapce (Prezident 2015: 1:12:29). Obvinění ukrajinského internetového magazínu, že propaganda ukazuje pouze záběry, na kterých prezident vítězí (Stewart 2019), nejsou tedy založena na relevantním argumentu.

Film je symbolicky ukončen odpovědí na otázku „Čeho se člověk musí vzdát, když se stane prezidentem?“ (Prezident 2015: 2:29:45). Prezident odpovídá, že nemůže žít jako běžný člověk, ve smyslu toho, aby si zašel do kina či do obchodu kdy se mu zachce, ale v porovnání s tím, co mu prezidentování dává, jsou tyto oběti ničím. Tento výrok připomíná vyjádření režiséra Michalkova, který Putina žádá, aby se setrváním u moci obětoval pro zemi (Soukup 2020). V tento moment je možné pozorovat propojení se začátkem filmu, který je taktéž zahájen otázkou.

Tento film je příkladem oficiální státní propagandy, kdy vládou financovaný televizní kanál poukazuje na kladné vlastnosti prezidenta země a prezentuje jeho příběh napínavou ale přesto zdánlivě odbornou a nepřibarvenou formou. Z toho důvodu je zvolena forma dokumentu. Snímek byl vysílán na televizní stanici Rossia 1, tudíž cílí na ruské diváky zajímající se o aktuální dění, ale také ho lze nalézt na dezinformačních webech asociovaných s Ruskem, jako je například Aeronet.cz. Motivací pro tvorbu takového typu snímků může být obhájení a vysvětlení politických kroků nejen před občany země, ale také před občany jiných států, kterým je film distribuován pomocí internetu. Cílem je vyvolat kladné emoce vůči ruskému prezidentovi a představu o tom, že jeho kroky jsou v souladu s blahem Ruska.

4.1.2 Filmová propaganda ruských akcí na Krymu

V této podkapitole se zaměřuji na dva filmy natočené v návaznosti na ruskou anexi Krymu v roce 2014. Tyto filmy byly voleny na základě jejich dostupnosti a aktuálnosti s ohledem na současnou situaci. Oba snímky také využívají citovosti přímé konfrontace ženské hrdinky s otevřeným válečným konfliktem. Téma vztahů mezi Ukrajinou, Krymem a Ruskou federací se objevuje v ruských filmech již delší dobu¹². V návaznosti

---

¹² Proruská propaganda a zkreslené vnímání Ukrajiny se objevuje například ve filmech *Taras Bulba* (Taras Bulba 2009) a *Bratr 2* (Bratr 2 2000).

na události posledních let jsou ale více patrné, a proto se jim nyní budu věnovat. Téma je i v roce 2021 často diskutované a skrze jeho optiku je na aktuální ruskou zahraniční politiku pohlíženo s obavami. Vybrala jsem dva snímky, které se vztahů mezi Ruskem a Ukrajinou zabývají. Každý z nich téma řeší z jiného úhlu pohledu a představují dva rozdílné přístupy propagandy – přímou a podprahovou. V rámci analýzy se zaměřuji také na to, který ze dvou přístupů je účinnější a má schopnost více ovlivnit diváka.

Prvním z filmů, které analyzuji je akční drama *Krym* z roku 2017, které sleduje symbolický příběh rusko-ukrajinského páru na jaře 2014. Druhým je životopisný válečný film *Bitva o Sevastopol*, který popisuje život nejslavnější ruské ženské odstřelovačky na pozadí událostí druhé světové války. Oba tyto filmy měly premiéru po roce 2014 a jejich děj se odehrává na krymském poloostrově.

Zápletka dramatu *Krym* je přímo navázána na dění po Euromajdanu¹³. Hlavními postavami jsou Saša a Alena, kteří se milují, přestože sdílejí odlišné politické názory. Saša je totiž bývalý ruský mariňák ze Sevastopolu a Alena je aktivistka z Kyjeva. Kvůli rozdílným přesvědčením se často hádají, vždy k sobě ale naleznou cestu zpět, protože bez sebe nemohou být. Saša se Alenu snaží po celou dobu chránit a přesto, že projevy lásky nejsou z její strany příliš očividné, Sašu miluje. Když kamarád Aleny Sašu unese, aby se dostal na vojenskou základnu, které velí jeho otec, Alena se ho rozhodne zachránit, přesto, že je to proti jejímu přesvědčení. Jejich vzájemný vztah je alegorií vztahu Ruska a Ukrajiny. Například připojení Krymu je ve snímku symbolicky znázorněno sexuální scénou mezi hlavními hrdiny. Na konci filmu zůstává pár pohromadě a vyznává si lásku navzdory okolnostem. Jedná se o optimistickou vizi reálného vývoje geopolitických vztahů, která zahrnuje souznění obou zemí. (*Krym* 2017).

---

¹³Jednalo se o sérii protestů proti tehdejšímu proruskému prezidentu Ukrajiny Viktoru Janukovyčovi, požadující přeorientování země na západní Evropu (Diuk 2014).

Propaganda není ale pozorovatelná pouze v analogii vztahu dvou lidí a dvou států. Film explicitně zobrazuje scény ukrajinské agrese proti Rusům a hlavní postavy jsou přímo zasaženy násilnými úmrtími jejich přátel. Akční scény střídají panoramatické záběry krymské krajiny, které do politicky laděné zápletky zahrnují i od podstaty apolitickou přírodu a přiřazují jí potřebný kontext. Dle mého názoru jsou tyto scény zařazeny proto, aby se snímek dal využít také do budoucna v rámci propagace turismu v oblasti. Primárně se ale jedná o propagandu vojenských kroků předcházejícím anexi poloostrova. Politickou angažovanost snímku lze odhalit už na začátku filmu, když se v rámci úvodních titulků objeví znak Ministerstva obrany Ruské federace (Krym 2017, 0:16).

Film je otevřeně propagandistický, zaměřený na povrchní estetičnost a správné vyznění proruských myšlenek. Pomocí emotivního příběhu mladého páru je sdělován *správný* pohled na události jara 2014 a právo Ruska zasáhnout v zemi. Publikum je převážně ruské, protože na Ukrajině bylo promítání filmu zakázáno a hercům, kteří ztvárnili hlavní role byl dokonce zakázán vstup do země (Ministerstvo kulturi ta informacijnoï politiki Ukraïni 2021). Úkolem dramatu Krym je tedy vysvětlit Rusům, že Putinovy kroky směrem k Ukrajině byly oprávněné a vzbudit pocity sounáležitosti s Rusy žijícími na krymském poloostrově.

Druhým snímkem, který v této podkapitole analyzuji je *Bitva o Sevastopol*, životopisný film inspirovaný životem ruské odstřelovačky Ljudmily Pavličenkové. Subjektivně popisuje její příběh s důrazem na osobní vztahy a romantické zápletky. Události Velké vlastenecké války jsou zobrazovány pouze okrajově. Na první pohled není propaganda příliš viditelná. Na rozdíl od dramatu *Krym*, kde se propaganda objevuje prvoplánově, jsou propagandistické tendence *Bitvy o Sevastopol* pojaty sofistikovaně. Pro jejich analýzu je nutné brát v potaz to, že film byl uveden v roce 2015 a dosadit zpracovávané téma do kontextu událostí odehrávajících se v té době na Krymu. Přestože sovětská armáda Sevastopol neubránila, utrpěla

v boji velké ztráty. Snímek tím ukazuje, co Rusko historicky pro Krym, konkrétně Sevastopol, muselo obětovat, což koresponduje se snahou vyvolat pocit, že si Rusko má právo Krym nárokovat, což lze považovat za snahu o legitimizaci politických kroků v roce 2015, kdy měl film premiéru. Bez politického kontextu v čase, kdy byl snímek vydán jsou ale tyto myšlenky těžko zachytitelné. Neinformovaný divák tedy s největší pravděpodobností uvidí pouze motiv odvážné ruské ženy, která si i přes traumata způsobená válkou dokáže udržet lidskost (Bitva o Sevastopol 2015).

Do propagandy spojené s působením Ruska na Krymu lze zařadit množství nejen komerčních snímků. O události byl natočen také dokument Krym – cesta domů, který vznikl pod záštitou státní televizní stanice Russia 1 a obsahuje sestřih autentických záběrů a rozhovorů, včetně interview s Vladimírem Putinem (Krym – cesta domů 2015).

Podle výzkumu Roberta Bornsteina podprahová propaganda ovlivňuje chování příjemce výrazněji, než je tomu u propagandy přímé (Bornstein 1989: 245). Podprahová propaganda je v tomto případě výrazněji využita v *Bitvě o Sevastopol*. Děj tohoto snímku je primárně zaměřen na osud hlavní hrdinky, která reprezentuje schopnou sovětskou ženu. Sekundární dějová linie ukazuje historickou vazbu Ruska a Krymu. Tuto dějovou linku divák vnímá pouze okrajově, a její propagandistický význam je tedy spíše podprahový. Strategii Ruska na Krymu divák pozoruje pouze pokud se na vnímání tohoto tématu zaměří. S ohledem na to, že se podprahovým sdělením lze bránit jedině pokud je na ně příjemce upozorněn (Bornstein 1989: 250–251) a ovlivnění těmito stimuly v mozku přetrvává více než týden (Bornstein 1989: 248) se jedná o funkční propagandu, jejíž efekt je dlouhodobě udržitelný.

4.2 Propaganda v ruské současné hudební tvorbě

V této části se zabývám propagandou v dalším segmentu populární kultury, a to konkrétně v hudební tvorbě. V ruské současné hudbě spatřuji propagandu nejčastěji ve dvou variantách. Jednou je přímý odkaz na prezidentovu osobu, kde jsou explicitně zmíněny například jeho osobnostní klady, fyzická přitažlivost a inteligence. Tento typ propagandy je navázán na kult osobnosti a v zemích, kde není takovýto kult pěstován se téměř nevyskytuje. Druhou variantou je nepřímé odkazování na hodnoty putinismu, jako je tradicionalismus, ekonomická stabilita země a *hard power*. Takováto propaganda je snadno naležitelná v populární kultuře většiny zemí a je více využívána. Ruští hudební interpreti, kteří se spolupodílejí na tvorbě propagandistické hudby, jsou často zvaní do komerčních vysílání televizních kanálů. Příkladem může být členství v porotě v pěvecké soutěži *Hlas*, nebo účast v show *Hvězdy na ledě*, vysílané na Prvním kanálu.

4.2.1 Propaganda hodnot

Vladimir Putin je fanouškem především ruské hudební tvorby, populární klasiky a jazzu. Jako konkrétní příklad hudebního uskupení, jehož tvorba se mu líbí, uvedl ruskou kapelu Lyube (RBC 2011). Mezi hity této kapely patří píseň s názvem *Za tebjá, Rodina Mat'*, která je silně nacionalistická, popisuje nejen vztah k vlasti, ale také ochotu za ni položit život. K této písni vznikla řada amatérských videoklipů, které vlastenecké výroky podtrhují emotivními záběry na ruské vojáky, přírodní panoramata, sportovní úspěchy a jiné vizuálně estetické scénérie spojené s Ruskem (Aleksandr Sergeevich 2015). Dalším ze známých děl skupiny Lyube je píseň *Kůň*, ve které je popisován vztah k Rusku slovy „[...] jsem zamilovaný do tebe, Rusko, zamilovaný [...]” (Gruppa LJUBEH 2009, 2:44). Tuto píseň přezpívala ruská zpěvačka Pelageya v rámci vystoupení na šampionátu bojových umění S-70 v roce 2018. V publiku, pro které tato umělkyně

vystoupila, seděl i Vladimir Putin (Life music 2018). Pelageya se ve svých písních často dotýká tematiky vlastenectví a vychází z tradičních ruských lidových písní. Několikrát také interpretovala ruskou státní hymnu před sportovními utkáními (Oleg Semyonov 2015). Ve zmíněné soutěži Hlas působila v porotě devět sezon (Iljinskij 2019).

Pelageyu v porotcovském křesle Hlasu vystřídala Polina Gagarina, která v roce 2015 reprezentovala Rusko v mezinárodní soutěži Eurovize a úspěšně se umístila na druhém místě (BBC 2015). Mezi její úspěšné hity patří píseň, kterou nazpívala jako soundtrack válečného historického filmu *Bitva o Sevastopol*. V textu této písně můžeme pozorovat odkazy na vojenskou sílu Ruska, například slova “[...] Moje dlaň se změnila v pěst[...]” (StarPro 2015: 1:52) by se dala interpretovat jako politický vzkaz v kontextu roku 2015. V roce 2018 vstoupila tato zpěvačka do Rady pro kulturu a umění, takže dostala možnost spolurozhodovat o veřejných aktivitách (Vorobyova 2018). Na tomto příkladu lze pozorovat, jak řadová zpěvačka hrdě reprezentující Rusko postupně získává pravomoci podílet se na fungování státu.

Zmínění hudební interpreti pomocí písní šíří vlastenecké myšlenky, které vyvolávají silné emoce a pocity národní hrdosti. Silná slova společně s chytlavou melodií vyzdvihují společné rysy národa, tudíž se konzumenti více ztotožní se státem a jeho zájmy. Kariérní postupy vybraných hudebníků svědčí o tom, že svou roli vykonávají zdařile a jsou za prostátní činnost odměňováni účastí na prestižních projektech či možnostmi participovat na činnosti státních orgánů.

Další zpěvačkou, jejíž tvorbu v rámci této práce analyzuji je Natalia Samoilova. Tato interpretka na sílu ruského vojska poukazuje mnohem očividněji než zmíněná Polina Gagarina. Její klip k písni *Specnaz*, která svým textem nabádá ke snaze zapojit se do speciální jednotky ruské armády, působí jako kvalitně natočené náborové video. Natalia, oblečená ve vojensky zelených společenských šatech, pózuje společně s členy

speciálních jednotek před helikoptérou a zpívá o obraně vlasti, odvaze a naději¹⁴ (Natalja Samojlova 2019). Ve videoklipu k další ze svých písní se stylizuje do nadpřirozené bytosti, která pomůže vojákům zachránit matku s dítětem (Natalja Samojlova 2020). Ve videoklipech nejsou zobrazována utrpení války, jako smrt, bolest a násilí, naopak je kladen důraz na soucit, statečnost a národní hrdost. Emoce jsou vyvolávány pomocí kontrastů, jako je křehká dívka versus vojenská technika, nebo matka s dítětem versus voják v plné výzbroji. Cílem tohoto způsobu propagandy je nejen zobrazit sílu a technickou vybavenost, ale také kladný osobnostní stereotyp ruského vojáka. Divák by po shlédnutí měl pociťovat sounáležitost s armádními složkami a touhu podobat se jim. Tento typ propagandy není typický jen pro Rusko ale k podobným praktikám se uchylují všechny země, které si zakládají na *hard power*.¹⁵

Propaganda se ale neomezuje pouze na otázky armády a vlastenectví. Interpretka Mašani zhudebnila také názor na kurz ruské měny vůči euru a dolaru “[...] chci dolar za jeden rubl a euro také [...]” (Mashany Music 2016: 0:46). Ve videoklipu k písni s názvem *Rubl – dolar* nachází americké bankovky schované v přírodě a odnáší je k recyklaci. Významně ukazuje roli toaletního papíru s motivem americké měny, čímž v kontextu písně naznačuje, k čemu jsou dle jejího názoru tyto bankovky užitečné¹⁶. Dále zmiňuje také Aljašku, kam na konci videa odchází, aby ji připojila zpět k Rusku (Mashany Music 2016: 3:08). Píseň se dotýká ekonomických a geopolitických otázek, přičemž zobrazuje dívku, která reprezentuje názor ruské společnosti pomocí dopisu, adresovaného dle kontextu prezidentovi. Prezentuje hodnoty putinismu jako hodnoty společnosti, která žádá

---

¹⁴ Viz příloha č. 5

¹⁵ Armádní propaganda v hudebních videoklipech je využívána celosvětově i v písních globálně populárních umělců. Například Avril Lavigne se ve videoklipu k písni *Rock N Roll* stává vzorem mladých dívek oblečená v upravené verzi vojenské uniformy (Avril Lavigne 2013). Ve videu k písni *Part of me* se zase Katy Perry vyrovnává s rozchodem pomocí vstupu do armády, kde se z ní stává silná a emancipovaná žena (Katy Perry 2012).

¹⁶ Viz příloha č. 6

prezidenta, aby jednal v jejich zájmu. Skladba legitimizuje putinismus tím, že jeho hodnoty představuje jako hodnoty převzaté zespoda a žádané společnostmi. Při psaní dopisu sedí na pokáceném kmeni břízy, která je ruským národním stromem, což lze interpretovat jako odkaz na ekonomický úpadek země.

Motivy využití v rámci propagandy hodnot protěžovaných v současném Rusku se dají vztáhnout jak k celku – putinismu, tak k jednotlivým sektorům, se kterými jsou spojeny. Propaganda je rozdělena do několika rovin, z nichž některé jsou přímé a jiné podprahové. Například armádní propaganda přímo ukazuje sílu vojska a státu, nepřímo ale poukazuje na soucit a smysl pro spravedlnost ruských vojáků v porovnání s jejich nepřáteli. Mašani zase přímo řeší ekonomické postavení země, ale zároveň se ve videoklipu objevuje množství odkazů na ruské tradice, přírodu a lze najít i pokus o symbolické vyjádření¹⁷.

4.2.2 Propaganda postavy Vladimira Putina

Výrazněji je propaganda pozorovatelná v dílech, ve kterých je Vladimir Putin přímo jmenován či oslovován. V rámci těchto písní nejsou využívána podprahová sdělení a podle Roberta Bornsteina mají tak menší účinek na příjemce (Bornstein 1989). Jedním z nejstarších takovýchto hudebních počínů je skladba *Chci takového, jako je Putin* od skupiny *Poiushchie vmeste*, která vznikla už v roce 2002 (Fish 2018: 335). Přestože se jedná o téměř dvacet let starou záležitost, lze tuto píseň najít na Youtube v několika obnovených verzích, které jsou často opatřeny i anglickými titulky. Melodie je jednoduchá a chytlavá, stejně jako text, ve kterém si dívka stěžuje na svého bývalého přítele a navazuje refrénem: ” [...] teď chci muže jako je Putin, [...] který je plný síly, [...] který nepije, [...] který není zlý, [...] který neuteče [...]” (Avak Yeramian 2021, 0:55). Je možné zde

---

¹⁷ Jako symbolické vyjádření lze interpretovat pokácenou břízu, nebo šperky vyrobené z rublových mincí, které zpěvačka v klipu nosí.

aplikovat tvrzení, že jednou z primárních cílových skupin Putinova kultu osobnosti jsou ženy (White–Mcallister 2008: 608).

Další případ, který lze v návaznosti na ženské fanynky prezidenta jmenovat, je píseň *Pro Putina* zpěvačky Zhanny Prokhorikhiny. Text se nezaměřuje na Putinovy kvality ve smyslu ideálního protějšku, ale spíše na jeho vůdčí schopnosti. Úvodní slova písně “ [...] Víte, co se stane, když tam nebude Putin? V zemi bude chaos a války [...]” (Prokhorikhina Zhanna 2018: 0:18), vyprávějí o nekritičnosti tohoto díla. I přes to, že text neobsahuje narážky na to, že by interpretka po Putinovi toužila ve fyzickém slova smyslu, vizuální stránka tuto možnost nepopírá¹⁸ (Prokhorikhina Zhanna 2018).

Podobnou situaci spatřuji také v písni *Můj Putin* již zmíněné zpěvačky Mašani. Přímé oslovení prezidenta se objevuje opět v refrénu: “[...] okouzlena nemohu na tebe zapomenout. A kdo jsi? [...] Ty jsi Putin. Chci být jen s tebou [...]” (Mashany Music 2015: 0:55). Poselství této písně nespočívá pouze v prostém stavění Vladimira Putina do role ideálního muže, ale její videoklip reflektuje také události spojené se vztahy Ruska a Ukrajiny v roce 2014. Podobně jako v písni *Pro Putina* se tak jedná o propojení více témat propagandy v jednom výstupu. V tomto případě je ale odkaz na Putinovo osobní charisma jasně čitelný. Interpretka ve videu střídá tři kostýmy ve dvou narativech. V prvním narativu si dívka v běžném ležérním oblečení sedá na lavičku a kreslí Putinův portrét. Poté si pro ni přijede muž na motorce, ke kterému si přisedá a významně mrká na diváka. V kontextu písně vyznívá, že osoba, která přijela, je Putin, což je dívky idol a ideální partner. Druhý narativ zobrazuje kontrast mezi dvěma kostýmy. Mašani v šatech v barvě ruské vlajky stojí na prosluněné louce a tváří se sebejistě a šťastně. Tato scéna je prostrídávána se záběry Mašani v šatech připomínajících Ukrajinskou vlajku, jak se v temné místnosti vystrašeně a zoufale tiskne k cihlové zdi (Mashany Music 2015). Tímto dává

---

¹⁸ Viz příloha č. 7

autorka písní politický kontext a vyjadřuje názor, že Ukrajina touží po tom, aby jí Putin pomohl. Jedná se tedy o dvojí propagandu – jak Putinova kultu osobnosti, tak politických kroků Ruska.

Jako příklad dalších tvůrců, kteří ve své hudbě zmiňují ruského prezidenta v politickém slova smyslu, uvádím uskupení Černé barety, působící v rámci baltské flotily ruského námořnictva. Putina uznávají jakožto vrchního velitele ozbrojených sil Ruské federace a v roce 2014 mu věnovali píseň *Náš prezident Vladimir Putin* (Gruppa Chjornye berety 2014), která byla znovu nahrána na jejich Youtube kanál s hashtagem #PutinNashPresident v únoru 2021 v reakci na aféru s opozičním politikem Navalným. Je doplněna novým videoklipem a popiskem, ve kterém jsou uvedeny úspěchy, které se Putinovi podařily v průběhu jeho vlády (Gruppa Chjornye berety 2021). Tento seznam nápadně připomíná scénář dokumentárního filmu *Prezident*. Je zmíněno například zvýšení HDP, navýšení zlatých rezerv či růst průměrných platů. S ohledem na propojení Černých baretů s ruskou námořní flotilou je okrajově možné pozorovat také propagandu militaristickou. Ta v tomto případě dle mého názoru není záměrná a vzniká samovolně proto, že členy uskupení jsou samotní vojáci.

Ne všichni tvůrci propagandistických materiálů ale zůstávají příznivci Vladimira Putina bezvýhradně za všech okolností. Oleg Lichačev v roce 2014 zveřejnil píseň *Výborně Vladimire Putine* (Oleg Likhachev 2014). Klip k této písni je sestřihem záběrů Vladimira Putina a lidí opakujících frázi “Výborně Vladimire Putine!” (Oleg Likhachev 2014: 1:18). V roce 2018 ale Oleg doplnil popis videa vyjádřením, že s Putinovými kroky nadále nesouhlasí. Kritizoval například zvýšení DPH, změnu věku pro odchod do důchodu a Putinovu neschopnost postavit se svým přátelům z řad oligarchů. Přidal také odkaz na novou píseň s názvem *Odmítám Putina* (Oleg Likhachev 2018). Tento příklad svědčí o tom, že i nejaktivnější obdivovatelé prezidenta dokáží na jeho kroky nahlížet s využitím kritického myšlení. Také je zde možné pozorovat,

že ne všichni tvůrci jsou podporováni státním aparátem a v některých případech se jedná o upřímnou náklonnost vůči Putinovi.

Přímé oslovení Putina ve svých hudebních dílech používají častěji ženy než muži. Je to proto, že putinův kult osobnosti na ně speciálně cílí zobrazováním prezidenta jako ideálního partnera (White–Mcallister 2008: 608). Emoce v rámci této přímé propagandy vyvolává kontrast ženy a muže a také pocity touhy, které tyto ženy do svých děl vkládají. Ženy Putina vidí méně kritičtěji než muži, protože jejich motivace podporovat prezidenta je z části pudová a tím méně vědomě ovladatelná. Jak lze pozorovat na příkladu Olega Lichačeva, mužská motivace k veřejné podpoře Vladimira Putina pramení z víry v jeho politiku a v případě, že prezident podnikne kroky, se kterými nesouhlasí jsou připraveni podporu ukončit.

4.3 Nová média – sociální sítě a influenceři

V této kapitole se zaměřuji na dvě sociální sítě, nejrozšířenější portál pro sdílení videjí Youtube a obrázkovou platformu Instagram. Tyto sítě jsem zvolila z toho důvodu, že obě pracují primárně se snadno masově šiřitelnými vizuálními příspěvky a objevuje se na nich největší množství originálního obsahu. Na Youtube je nahráno množství virálních videjí, z nichž některá jsou cíleně propagandistická. Díky dostupnosti této stránky téměř po celém světě je v rámci propagandy využívána také státním televizním kanálem RT. Přes Instagram komunikují především influenceři, z nichž někteří jsou výrazně proputinovští a s ohledem na to, že mají velké množství sledujících, mohou snadno tvarovat veřejné mínění. Dalším výrazným prvkem na Instagramu jsou fanouškovské stránky sdílející pouze příspěvky o Vladimiru Putinovi. Analýzou ostatních sociálních sítí se v rámci této práce nebudu zabývat, protože obsah, který jsem na nich v rámci rešerše našla je z velké části tvořen sestřihy delších videjí z Youtube, nebo sdílením původních instagramových příspěvků. S ohledem na rozsah a zvolené téma nevnímám rozbor dalších platform relevantní.

4.3.1 Youtube a virální videa

Na podzim roku 2011 se internetem začala šířit opozičně laděná videa, zesměšňující Vladimira Putina a ohrožující legitimitu jeho postavení. Ruská vláda si potenciál nových médií a online světa uvědomila a s ohledem na to, že příval antiputinovského materiálu bylo těžké korigovat, začala vytvářet obsah vlastní (Fedor–Fredheim 2017: 167). Na to byli najímáni mladí producenti, mezi které patřil například Jurij Degtyarev, zakladatel Youtubového kanálu My Duck's Vision¹⁹. Obsah, který Degtyarev vytvářel,

---

¹⁹ Tento kanál lze na Youtube dohledat i dnes. Obsahuje převážně konspirační videa, ale část původního obsahu byla smazána, protože některé scény popisované v článku (Fedor–Fredheim 2017) se mi nepodařilo nalézt.

cílil především na mladé internetové publikum na Youtube a byl natolik úspěšný, že zaujal i ruskou alternativu Rutube²⁰ (Fedor–Fredheim 2017: 166–169). Příkladem může být video zveřejněné ku příležitosti Putinových padesátých devátých narozenin, ve kterém hlas anděla či soudičky mluví k ultrazvukovému snímku dítěte. Vypráví mu o tom, jak bude vést stát, který mu předá alkoholik a že bude mít v životě věrné přátele. Na pozadí jsou promítány záběry z Putina života a vyznění podtrhává něžná hudba (My Duck's Vision 2011). Za svou kreativitu dostal Degtyarev od vlády zapláceno, například v listopadu 2011 obdržel částku, která činila v přepočtu více než 2 miliony českých korun (Fedor–Fredheim 2017: 167).

Propagandu na Youtube ale nešíří pouze virální klipy a hudební videa. Například televize RT působí na této sociální síti jako oficiální státní nástroj, který je využíván v rámci mezinárodní komunikace a šíření propagandy za hranice Ruska. Ruská státní televize RT, dříve pojmenována Russia Today, bývá často označována jako nástroj dezinformací, propagandy a prezentace pozitivního obrazu Ruska (Elswah–Howard 2020). Zajímavostí je, že tato televize cílí na zahraniční diváky pomocí sociální sítě Youtube. Je to dle mého názoru levnější a efektivnější způsob, než jakým je tradiční televizní vysílání, které stanice také nabízí. Také dosah zveřejněných videí je snadno měřitelný s ohledem na to, že se každé přehrání automaticky započítává do počtu zhlédnutí. RT provozuje několik kanálů. Hlavní z nich je provozován v angličtině, stejně jako další dva, které jsou zaměřeny na Spojené státy a Velkou Británii. Dále je spuštěno několik kanálů v nejpoužívanějších světových jazycích. Na každém z kanálů se nalézá rozdílný obsah.

První roky vysílání věnovala RT převážně šíření ruské kultury. Po konfliktu Ruska a Gruzie z roku 2008 televize změnila název z Russia Today na RT a začala být využívána jako politický nástroj. Pro potřeby konkrétních situací

---

²⁰ Rutube se ale nikdy nepodařilo dosáhnout stejného úspěchu, jakému se dlouhodobě těší původní Youtube (Fedor–Fredheim 2017: 169).

se od té doby využívají pozměněné či nepravdivé informace tak, aby došlo k naklonění veřejného mínění na potřebnou stranu (Elswah–Howard 2020). RT má na poměry televizní stanice vysoký počet zhlédnutí, mezi lety 2007 a 2017 jich nasbírala na všech kanálech přes čtyři miliardy (Orttung–Nelson 2019). Přes Youtube se RT snaží cílit převážně na publikum v arabských zemích, postsovětských republikách a latinské Americe, kde se snaží fungovat jako alternativní zdroj informací vůči místním médiím a zároveň šířit pozitivní obraz situace v Rusku (Orttung–Nelson 2019). V roce 2013 Putin zakázal omezování rozpočtu státních zpravodajských médií, tudíž má RT dnes dostatek financí na to, aby se nemusela spoléhat na reklamu, a naopak mohla propagovat sebe (Elswah–Howard 2020). V roce 2020, kdy RT oslavila patnáct let vysílání, ji Putin ve svém proslovu nazval respektovaným a důvěryhodným hlasem pravdy, který se řídí zákony čestné a svobodné žurnalistiky. Zmínil, že někteří se bojí, a proto chtějí tento hlas umlčet (RT 2020).

4.3.2 Instagram

Instagram je sociální síť zaměřená především na fotografie a vizuální tvorbu. Celebrity ji často využívají jako komunikační platformu se svými fanoušky a zároveň zde umisťují fotografie ze svého osobního života. Například již zmíněná zpěvačka Natalia Samoilova se na této sociální síti prezentuje velmi různorodě. Fotky v obklopení uniformovaných mužů a v drsných pózách se samopalem²¹ doplňuje citáty a záběry, na kterých má andělská křídla²² nebo objímá plyšového medvěda²³. Stejně jako ve videoklipech ke svým písním zde využívá motiv kontrastu. Fotografie doplňuje vzkazy adresovanými armádním složkám. Jedná se o přesah armádní propagandy, se kterou pracuje v rámci hudby. Ukázka fotografií,

---

²¹ Viz příloha č. 8

²² Viz příloha č. 9

²³ Viz příloha č. 10

kdy zpěvačka cvičí, záběry z natáčení a společenských akcí, nebo *selfies* dodávají jejímu působení autenticitu a její fanoušci se tak se zprávou, kterou vysílá mohou lépe ztotožnit. Natalia nesdílí mnoho příspěvků ukazujících její osobní život, ale i tak svým působením na Instagramu přidává armádní propagandě novou hlubší dimenzi.

Dalším z výrazně proputinovských influencerů je tanečník ukrajinského původu Sergej Polunin. Poté, co se celosvětově proslavil tanečním videem ke kontroverzní písni *Take Me To Church*²⁴, šokoval tetováním Putinovy podobizny na své hrudi²⁵. BBC uveřejnila v článku z roku 2018 fotografie, které sdílel právě na Instagramu společně s popisky: “Děkuji Vladimirovi [...]” a “[...] Rusko a Ukrajina budou vždy spolu [...]” (Kondratyev 2018). V prvním případě popisek doprovázel snímek, na kterém si Polunin stahuje tričko, aby ukázal své tetování. Na druhém snímku je vyfocen ruský a ukrajinský cestovní pas a symbol srdce vytvořený z prstů. Tyto fotografie tanečník ze svého profilu později smazal a dnes již přes jeho Instagram nejsou k dohledání. Zde se jedná o propagandu Rusko Ukrajinských vztahů. Sergej reprezentuje mladého kulturního pohybově nadaného člověka, který se věnuje těžko zpolitizovatelnému umění – baletu. Jeho ukrajinský původ a kladný vztah k Putinovi jsou ukázkovým příkladem toho, jak by mladá generace na Ukrajině měla k Rusku přistupovat.

Instagramové účty s velkým dosahem mají šanci ovlivnit veřejné mínění skrze své sledující. Toho je ruská vláda připravena využít a placení za tvorbu propagandistického obsahu tedy neomezuje pouze na Youtube. V roce 2019 například dnes již bývalý místopředseda vlády Maxim Akimov navrhl využití zpěvačky a influencerky Olgy Buzové, jejíž Instagram v té době sledovalo přes patnáct milionů uživatelů²⁶, v rámci kampaně

---

²⁴ Děj oficiálního videoklipu k této písni se odehrává v Rusku a vypráví příběh homosexuálního páru, který je lynčován skupinou násilníků (Hozier 2014).

²⁵ Viz příloha č. 11

²⁶ Dnes je to již 23,3 milionu (Buzova86 2021).

zaměřující se na chování na silnicích. Za její spolupráci byl v případě potřeby ochoten zaplatit (Interfax 2019).

Řada instagramových stránek je také věnována přímo Vladimiru Putinovi. Tyto stránky buď sdílejí fotky a videa zveřejněná někým jiným, tudíž často postrádají autentický obsah a zjevně nejsou propojeny se státní strukturou, nebo se pokoušejí své sledující informovat o novinkách souvisejících s ruskou politikou a míra jejich oficiálního začlenění do státních struktur není z profilu zcela jasná. Příkladem první skupiny je instagramový účet *everyday_putin*, který má v současnosti 300 publikovaných příspěvků a 10,6 tisíc sledujících²⁷. Tato stránka v profilu uvádí, že je tvořena fanoušky a čerpá obsah z ostatních sociálních sítí (Everyday_putin 2021). U většiny takovýchto stránek jde převážně o satiru a některé z nich dokonce vytváří vlastní vtipné fotomontáže. Druhý typ instagramových profilů spojených s Putinem vypadá na první pohled oficiálně. Sledují je statisíce uživatelů a jejich příspěvky tvoří převážně sestřihy záznamů projevů a zasedání prezidenta. Často také sdílí propagandistické materiály²⁸. V profilu mají napsané neurčité představení, případně odkaz na oficiální stránky Kremlu, na kterých je ale pouze odkaz na Youtube kanál a Twitter, nikoliv zpět na instagramovou stránku (Kremlin.ru 2021). Žádná ze stránek také nemá označení ověřeného profilu a nelze tedy určit, jestli jsou se státním aparátem propojeny. S ohledem na velké množství sledujících mohou být takové stránky snadno využity k šíření dezinformací a propagandy.

---

²⁷ Viz příloha č. 12

²⁸ Například stránka *putinofficial.ru* na začátku roku 2021 sdílela nacionalistické video podporující Vladimira Putina (*putinofficial.ru* 2021).

5. Závěr

Ve své práci jsem se věnovala analýze využití propagandy v populární kultuře v současném Rusku. Téma jsem si zvolila proto, že média a zábava jsou často využívány k šíření propagandy, která napomáhá legitimizaci moci. Pro potřeby teoretického ukotvení Rusko při zpracování tématu označila za autoritativní režim. Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem je propaganda putinismu a kultu osobnosti Vladimira Putina obsažena v odvětvích ruského kulturního průmyslu.

V rámci této práce jsem se věnovala specifikaci politického režimu v současném Rusku a postavení Vladimira Putina ve společnosti a stručnému vysvětlení často užívaných pojmů spojených s tématem. Při empirickém výzkumu jsem poté vybrala ukázky z filmové tvorby, hudby a sociálních sítí, přičemž jsem se zaměřila primárně na díla poslední dekády. Rozhodla jsem se využívat především média a zdroje, které jsou snadno dostupné běžnému uživateli. Z každé ze zmíněných sekcí je použito několik konkrétních příkladů, které jsem stručně popsala a zdůraznila motivy, použité za účelem propagandy. Tyto motivy jsem zasadila do kontextu společenského dění a záměru, s jakým byly použity. Zvolené ukázky obsahují zřetelně rozpoznatelné motivy propagandy, mají vysoký dosah a jsou dostupné i mimo ruské území.

Pro potřeby práce jsem propagandu rozdělila na dvě varianty. Jednou je přímé odkazování na Vladimira Putina, což je spojeno s jeho kultem osobnosti. V rámci této propagandy jsou výrazněji zastoupeny ženy, protože je na ně pomocí Putinova kultu cíleno tak, aby prezidenta vnímaly jako ideálního partnera a muže, a ne jako politika. Druhá varianta propagandy se zaměřuje na šíření hodnot, které jsou v rámci putinismu podporovány. Do této skupiny zařazuji například odkazy na tradiční kulturu, armádu a ekonomické otázky.

Propaganda v Rusku je výrazně provázána s kultem osobnosti Vladimira Putina. Na rozdíl od zemí, ve kterých kult osobnosti vytvářen není, může využívat specifické metody, například přímé odkazy na hlavu státu. Co se týče tradičních symbolů, *hard power* a geopolitických zájmů, je forma jejich propagandy dle mého názoru srovnatelná s propagandou v jiných státech. Například hudební videoklipy připomínající armádní náborové reklamy vytvářejí nejen ruští interpreti, ale také americké celosvětově proslavené hvězdy.

Propaganda v současném Rusku je masově šířena pomocí médií a zábavných prostředků. Jejimi autory jsou oficiální složky, jako například státní televizní kanály, ale také umělci, kteří jsou za propagandistickou činnost vládou odměňováni. Podíl na tvorbě a šíření propagandy mají také běžní ruští občané, kteří nejsou se státním aparátem nijak propojeni ani za svou činnost nedostávají odměny. Tvoří například vlastní virální videa na sociálních sítích, nebo se účastní akcí na podporu prezidenta země. Jejich aktivita je podněcována vírou ve Vladimira Putina a jeho schopností.

6. Seznam použité literatury

Aktuálně.cz (2021). *Putin chytil tužku. "Úžasná reakce, je ve skvělé kondici," rozplýval se moderátor.* (video) 19. 3. 2021 (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/putin-chytil-obratne-tuzku-moderator-statni-televize-oslavov/r~9181be24889911ebaedfocc47ab5f122/>, 24. 3. 2021).

Aleksandr Sergeevich (2015). *Za tebjá, Rodina Mat!* (video) 7. 5. 2015 (<https://www.youtube.com/watch?v=fHbMKwRvI1Y>, 28. 3. 2021).

Avak Yeramian (2021). *A man like Putin (Takogo kak putin | Takogo kak Putin) Enhanced Edition.* (video) 29. 1. 2021 (<https://www.youtube.com/watch?v=qtZUeHmpV6A>, 31. 3. 2021).

Avanesova, M. – Naxera, V. (2016). Proměny vztahů ruské pravoslavné církve a státu v době patriarchy Kirilla. *Středoevropské politické studie* 18 (1), s. 64–100.

Avril Lavigne (2013). *Avril Lavigne – Rock N Roll.* (video) 20. 8. 2013 (<https://www.youtube.com/watch?v=uuNTO31FLY8>, 12. 4. 2021).

BBC (2015). Eurovision Song Contest: Sweden's Mans Zelmerlow wins. 24. 5. 2015 (<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-32850671>, 30. 3. 2021).

Belling, V. (2009). *Legitimita moci v postmoderní době. Proč potřebuje Evropská unie členské státy?*. (Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav).

BGR (2020). Netflix users stream over 3 hours a day while in quarantine. 4. 5. 2020 (<https://bgr.com/2020/05/04/netflix-streaming-coronavirus-average-three-hours/>, 26. 1. 2021).

Bitva o Sevastopol (2015). (film) Režie Sergej Mokrickij, Rusko/Ukrajina.

Bornstein, R. (1989). Subliminal Techniques as Propaganda Tools: Review and Critique. *The Journal of Mind and Behavior* 10 (3), 231–262.

Bratr 2 (2000). (film) Režie Alexej Balabanov, Rusko.

Business-gazeta (2018). SMI rasskazali, skolko rossijskie vlasti platjat blogeram za politicheskie roliki. 7. 9. 2018 (<https://www.business-gazeta.ru/news/394414>, 9. 12. 2010).

Buzova86 (2021). *Profil uživatele buzova86*. (<https://www.instagram.com/buzova86/?hl=cs>, 2. 4. 2021).

Cambridge University Press (2021). Pop culture. (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pop-culture>, 8. 2. 2021).

DeFleur, M., L. (1996). *Teorie masové komunikace* (Praha: Karolinum).

Diuk, N. (2014). EUROMAIDAN: Ukraine's Self-Organizing Revolution. *World Affairs*, 176 (6), 9–16.

Dubský, J. (2006). *Sociologie médií a veřejného mínění*. (Praha: Vydavatelství PA ČR).

Elsawah, M. – Howard, P., N. (2020). Anything that Causes Chaos”: The Organizational Behavior of Russia Today. *Journal of Communication*, 70 (5), 623–645.

Ennis, S. (2015). *Russian director Medvedeva turns Putin into film hero*. 30. 12. 2015 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-35199731>, 26. 3. 2021).

Everyday_putin (2021). *Profil uživatele everyday_putin* (https://www.instagram.com/everyday_putin/, 1. 4. 2021).

Fedor, J. – Fredheim, R. (2017). “We need more clips about Putin, and lots of them:” Russia’s state-commissioned online visual culture. *Nationalities Papers*, 45 (2), 161–181.

Fish, M. (2018). What Has Russia Become?. *Comparative Politics*, 50 (3), 327–346.

Fox News (2017). Putin vacationing shirtless in Siberia mountains. 26. 9. 2017 (<https://www.foxnews.com/world/putin-vacationing-shirtless-in-siberia-mountains>, 24. 3. 2021).

Ftorek, J. (2012). *Public relations jako ovlivňování mínění – jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. (Praha: Grada).

Gerschewski, J. (2013). The three pillars of stability: legitimation, repression, and co-optation in autocratic regimes. *Democratization*, 20 (1), 13–38.

Gessen, M. (2017). *The Future Is History: How Totalitarianism Reclaimed Russia* (New York: Riverhead).

Graf, N. (2021). *Po vsej strane prokhorit fleshmob v podderzhku prezidenta Rossii*. 5. 2. 2021 (<https://rg.ru/2021/02/05/po-vsei-strane-prohodit-fleshmob-v-podderzhku-prezidenta-rossii.html?fbclid=IwAR3Cbf2HZRUh-FwXtGw-NBLhtTol46oAl6ix4nncV8UmhQ4WjxpEltCeSyo>, 24. 2. 2021).

Gruppa Chjornye berety (2014). *gruppa "Chjornye berety" - Nash Prezident Vladimir Putin*. (video) 23. 5. 2014 (<https://www.youtube.com/watch?v=pf1QjRZ6aEM>, 31. 3. 2021).

Gruppa Chjornye berety (2021). *gruppa "Chjornye berety" - #PutinNashPrezident*. (video) 5. 2. 2021 (<https://www.youtube.com/watch?v=H5GL6LUc94Q>, 31. 3. 2021).

Gruppa LJUBEH (2009). *LJUBEH - Kon.* (video) 4. 6. 2009 (<https://www.youtube.com/watch?v=GlrFELOZTMM>, 28. 3. 2021).

Haltiwanger, J. (2018). *'I see no need to hide behind the bushes': Putin defends shirtless photos of himself.* 5. 6. 2018 (<https://www.businessinsider.com/putin-defends-shirtless-photos-i-see-no-need-to-hide-2018-6>, 24. 3. 2021).

Hanson, S. E. (2011). Plebiscitarian Patrimonialism in Putin's Russia: Legitimizing Authoritarianism in a Postideological Era. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 636 (1), 32–48.

Hill, F. – Gaddy, C. (2012). Putin and the Uses of History. *The National Interest* (117), 21–31.

Hobbes, T. (1941). *Leviathan neboli, O podstatě, zřízení a moci státu církevního a občanského.* (Praha: Melantrich).

Holzer, J. (2015). Nejistá demokratizace: Případ ruské opozice. In: Hanuš, Jiří (ed.): *Rusko a Západ: Eseje o (ne)porozumění* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury), 85–104.

Hozier (2014). *Hozier – Take Me To Church (Official Video).* (video) 25. 3. 2014 (<https://www.youtube.com/watch?v=PVjiKRfKpPI>, 1. 4. 2021).

Huang, Y. S. – Hendrix, D. (2018). Propaganda versus Public Relations: There Is a Difference. *Prdistribution.com*. 1. 1. 2018 (<https://www.prdistribution.com/propaganda-vs-public-relations>, 7. 2. 2021).

Hunt, K. (2016). *Why the Russians Are Still the Greatest Movie Villains of All Time.* 2. 6. 2016 (<https://www.thrillist.com/entertainment/nation/why-the-russians-are-still-the-greatest-movie-villains-of-all-time>, 15. 2. 2021).

Chipman, B. (2019). *The History of Propaganda in Pop Culture Is Weirder Than You Think | The Big Picture*. (video). 24. 9. 2019 (<https://www.escapistmagazine.com/v2/history-propaganda-pop-culture-weird-the-big-picture/>, 12. 2. 2021).

Iljinskij, D. (2019). "*KHochetsja polnogo vakuuma*": Pelageja priznalas, chto ne smotrit "Golos". *Sobesednik.ru*. 10. 11. 2019 (<https://sobesednik.ru/shou-biznes/20191106-pelageya-ya-ustala-ot-golosa>, 28. 3. 2021).

Interfax (2019). V pravitelstve predlozhili poruchit Olge Buzovojj propagandu bezopasnosti na dorogakh. 28. 8. 2019 (<https://www.interfax.ru/culture/674281>, 1. 4. 2021).

Kalathil, S. (2020). The Evolution of Authoritarian Digital Influence: Grappling with the New Normal. *PRISM* 9 (1), 32–51.

Katy Perry (2012). *Katy Perry – Part Of Me (Official)* (video). 22. 3. 2012 (<https://www.youtube.com/watch?v=uuwfgXD8qV8>, 12. 4. 2021)

Kharkhordin, O. (2001). What Is the State? The Russian Concept of Gosudarstvo in the European Context. *History and theory* 40 (2), 206–240.

Kidd, J. (2017). Popular Culture. *Oxfordbibliographies.com* 28. 2. 2017 (<https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756384/obo-9780199756384-0193.xml>, 8. 2. 2021).

Kohout, J. (1999). *Veřejné mínění, image a metody public relations*. (Praha: Management Press).

Kondratyev, A. (2018). *Sergei Polunin's Putin posts get social media in a spin*. *BBC*. 4. 12. 2018 (<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-46440410>, 1. 4. 2021).

- Kraus, W. (1993). *Kultura a moc*. (Olomouc: Votobie).
- Kremlin.ru (2021). *Oficialnye setevye resursy Prezidenta Rossii*. (postranní rozbalovací menu) (<http://kremlin.ru/> 6.4.2021).
- Krym – cesta domů* (2015). (dokumentární film) Režie Sergej Kraus, Rusko.
- Krym* (2017). (film) Režie Alexej Pimanov, Rusko.
- Laqueur, W. (2016). *Putin a putinismus*. (Prostor: Praha).
- Life music (2018). *Pelageja spela pered Putinyem! OCHEN KRASIVO "KON"*. (video) 1. 9. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=lwMUNdxuWNI>, 28. 3. 2021).
- Liňán, V. M. (2009). Putin's Propaganda Legacy. *Post-Soviet Affair*. 25 (2), 137–159.
- Linz J. J. (2000). *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. (Londýn: Boulder).
- Linz, J. J. (1964). An authoritarian regime: the case of Spain. In Erik Allard and Yrjo Littunen (eds.). *Cleavages, Ideologies and Party Systems*. (Helsinki: Westermarck Society).
- Lomíček, J. (2013). Propaganda v populární kultuře, populární kultura v propagandě. *Slovo a smysl* 20 (10).
- Mamonova, N. (2019). Understanding the silent majority in authoritarian populism: what can we learn from popular support for Putin in rural Russia?. *The Journal of Peasant Studies* 46 (3), s. 561–585.
- Mashany Music (2015). *Mashani – Mojj Putin*. (video) 28. 1. 2015 (<https://www.youtube.com/watch?v=-v6Jw9rsWCE>, 31. 3. 2021).

Mashany Music (2016). *Mashani – rubl – dollar*. (video) 26. 1. 2016 (<https://www.youtube.com/watch?v=O-DxQi1X76c>, 31. 3. 2021).

Milne, S. – Robinson, N. (2017). Populism and political development in hybrid regimes: Russia and the development of official populism. *International Political Science Review*, 38(4), 412–425.

My Duck's Vision (2011). *Camoe nevinnoe video o Putine!*. (video) 7. 10. 2011 (<https://www.youtube.com/watch?v=oTBPiMMziWE>, 1. 4. 2021).

Ministerstvo kulturi ta informacijnoï politiki Ukraïni (2021). Perelik osib, jaki stvorjujut zagrozu nacbezpeci. 23. 3. 2021 (<https://mkip.gov.ua/content/perelik-osib-yaki-stvoryuyut-zagrozu-nacbezpeci.html>, 10. 4. 2021).

Natalia.samoilova.singer (2021a). *Ne vazhno kto protiv – vazhno kto rjodom*. (obrázek) 30. 3. 2021 (<https://www.instagram.com/p/CNCTHmjrvEVX/>, 1. 4. 2021).

Natalia.samoilova.singer (2021b). *So svetlym prazdnikom!* (obrázek) 7. 1. 2021 (<https://www.instagram.com/p/CJvS8wnLGKn/>, 1. 4. 2021).

Natalia.samoilova.singer (2021c). *Vot takojj roskoshnyjj sjurpriz priekhal ot moikh ljubimykh slushatelejj iz Specnaza!*. (obrázek) 12. 10. 2020 (https://www.instagram.com/p/CGPN-Vep7_a/, 1. 4. 2021).

Natalja Samojjlova (2019). *Natalja Samojjlova – Specnaz*. (video) 31. 7. 2019 (<https://www.youtube.com/watch?v=h6Vxwb-gJ1Q>, 30. 3. 2021).

Natalja Samojjlova (2020). *NATALJA SAMOJJLOVA – ANGEL (subtitles)*. (video) 14. 9. 2020 (<https://www.youtube.com/watch?v=8TiuAJnE3go>, 12. 4. 2021).

Oleg Likhachev (2014). *Vladimir Putin Molodec! (Luchshaja pesnja o prezidente Rossii)*. (video) 5. 8. 2014 (<https://www.youtube.com/watch?v=OJ5BzFXr434>, 31. 3. 2021).

Oleg Likhachev (2018). *JA OTREKAJUS OT PUTINA ili Vladimir Putin molodec 4. KHIT 2018!* (video) 12. 8. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=AVsdXhprsZ4&t=os>, 2. 4. 2021).

Oleg Semyonov (2015). *Pelageja – Gimn Rossii (2015-12-19)*. (video) 19. 12. 2015 (<https://www.youtube.com/watch?v=gY7e5L3lJmU>, 28. 3. 2021).

Orttung, R. W. – Nelson, E. (2019). Russia Today's strategy and effectiveness on YouTube. *Post-Soviet Affairs* 35 (2), 77–92.

Pád Berlína (1950). (film) Režie Mikheil Chiaureli, Rusko.

Page, B. Shapiro, R. – Dempsey, G. (1987). What Moves Public Opinion?. *The American Political Science Review* 81 (1), 23–43.

Petrov, N. (2010). Regional Governors under the Dual Power of Medvedev and Putin. *Journal of Communist Studies and Transition Politics* 26(2), 276–305.

Polunink (2021). *LA or Miami*. (obrázek) 21. 12. 2021 (<https://www.instagram.com/p/CJEKrYKFxtL>, 1. 4. 2021).

Prezident (2015). (dokumentární film) Režie Saida Medvedeva, Rusko.

Prokhorikhina Zhanna (2018). *Za Putina – Zhanna Prokhorikhina*. (video) 23. 11. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=8QwmeAhKwk8>, 31. 3. 2021).

Putinofficial.ru (2021). *Spasibo bolshoe!!!* (video) 11. 2. 2021 (https://www.instagram.com/p/CLKeLWPhFdQ/?igshid=v57dgvhkbgye&fbclid=IwARoYD9zjD_p2E9t9UEXbd68LARGmB7ehIEi7ikWrlEShgdeWY1u2uC66p4, 1. 4. 2021).

RBC (2011). V.Putin: Ja russkij i ljubljru russkujr muzyku. 25. 11. 2011 (https://www.rbc.ru/society/25/11/2011/5703ef589a79477633d3a6b6?fbclid=IwARovd2kVIvFYiowkOYG3gn3W5lyvnKYJTIrRWODY_F-8WkjW-7c6OLQxRb4, 28. 3. 2021).

Reuters (2020). *UK media report that Putin is ill and poised to quit is nonsense, says Kremlin*. 6. 11. 2020 (<https://www.reuters.com/article/uk-russia-putin-health-idUKKBN27M17H>, 24. 3. 2021).

Robertson, G. B. (2010). *The Politics of Protest in Hybrid Regimes: Managing Dissent in Post-Communist Russia* (New York: Cambridge University Press).

Rozčarování (2018). (Disenchantment) 8. díl, *Hranice nesmrtelnosti*, (epizoda seriálu) Scénář Matt Groening a John Weinstein, 03:05.

RT (2018). *Putin it in the back of the net: Russian president has kickabout in Red Square*. (video) 28. 6. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=rWI1-BzeyTg>, 20. 3. 2021).

RT (2020). Putin nazval RT golosom pravdy. 10. 12. 2020 (<https://russian.rt.com/russia/news/811279-putin-rt-pravda>, 28. 3. 2021).

Russia Insight (2018). *Blind Teen Journalist Asks Putin For Permission To Touch Him: You Are Very Handsome!*. (video) 23. 12. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=r9tWd1qiDBs>, 25. 3. 2021).

Russkiy Mir Foundation Information Service (2015). Top Russian Television Programs Receive TEFI Awards. 26. 6. 2015 (<https://russiymir.ru/en/news/192313/>, 26. 3. 2021).

Satter, D. (2016). *The Less You Know, the Better You Sleep: Russia's Road to Terror and Dictatorship under Yeltsin and Putin*. (New Haven: Yale University Press).

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. (2021). *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. (<https://www.soc.cas.cz/oddeleni/centrum-pro-vyzkum-verejneho-mineni>, 5.2.2021).

Soukup, O. (2020). Putinův trik, jak vládnout déle než sovětští vůdci. Rusové schválili změny ústavy. *Aktuálně.cz*. 2. 7. 2020 (<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ruska-ustava-referendum-vladimir-putin/r~ab48f8bobb7411eaa7deac1f6b220ee8/>, 19. 2. 2021).

StarPro (2015). Polina Gagarina – Kukushka (OST Bitva za Sevastopol). (video) 31. 3. 2015 (<https://www.youtube.com/watch?v=fuPX8mjeb-E>, 30. 3. 2021).

Statista (2020). Most popular social networks worldwide as of October 2020, ranked by number of active users. (<https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>, 8. 2. 2021).

Stewart, W. (2019). *The woman who floored Putin! Olympic judo medallist sends Russian leader flying in practice session - but pictures of his defeat are 'censored'*. 15. 2. 2019 (<https://www.dailymail.co.uk/news/article-6708003/The-woman-floored-Putin-Olympic-judo-medallist-sends-Russian-leader-flying-practice-session.html>, 24. 3. 2021).

Taras Bulba (2009). (film) Režie Vladimir Bortko, Rusko.

Tempest, R. (2016). The Charismatic Body Politics of President Putin. *Journal of Political Marketing* 15 (2–3), 101–119.

The Guardian (2019). *Vladimir Putin scores at least eight goals in hockey exhibition, then falls on face*. 10. 3. 2019 (<https://www.theguardian.com/sport/2019/may/10/vladimir-putin-hockey-fall-hockey-exhibition>, 21. 3. 2021).

The Sun (2019). *Putin shows off black belt judo skills*. (video) 15. 2. 2019 (<https://www.youtube.com/watch?v=l6xxOnO8oy4>, 24. 3. 2021).

Toepfl, F. (2013). Making Sense of the News in a Hybrid Regime: How Young Russians Decode State TV and an Oppositional Blog. *Journal of Communication* 63 (2), 244–265.

Vachková, Z. (2018). *Kódování a dekódování* (Stuart Hall). 27. 11. 2018 (<http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kodovani-a-dekodovani-stuart-hall/>, 24. 2. 2021).

Vechernijj Urgant (2013). *Putin vybíráet sudejj na shou "Golos"*. (video) 6. 9. 2013 (<https://www.youtube.com/watch?v=UTqvcs4pLjk>, 24. 3. 2021).

Vesti News (2018). *Putin Enters the Ring! Judo Not Enough, Time to Add Some Striking to President's Arsenal!* (video) 16. 10. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=VEoNTNdq1hY>, 24.3.2021).

Vorobyova, A. (2018). *Polina Gagarina voshla v Sovet po kulture i iskusstvu*. *Teleprogramma.pro*. 16. 12. 2018 (<https://teleprogramma.pro/news/477772/>, 28. 3. 2021).

Weber, M. (1997). *Autorita, etika a společnost*. (Praha: Mladá fronta).

Weber, M. (2009). *Metodologie, sociologie a politika*. (Praha: Oikoymenh).

White, S. – Mcallister, I. (2008). The Putin Phenomenon. *Journal of Communist Studies and Transition Politics* 24 (4), 604–628.

7. Resumé

During work on this bachelor thesis of mine, I analyzed the usage of propaganda in popular culture in contemporary Russia that is connected to legitimize the power of the current regime. The purpose of this thesis is to investigate how the propaganda of Putinism and the cult of personality of Vladimir Putin are contained in the Russian cultural industry. In the beginning, the text focuses on the theoretical explanation of concepts related to the topic. The thesis is also dealing with the specification of the political regime in Russia and the position of Vladimir Putin in Russian society. For empirical research, I worked with movies, music, and social networks, focusing primarily on the interval of the last decade. From each of the mentioned sections, a few specific examples got selected, which were briefly described emphasizing the motives of propaganda. After that, I contextualized these motives and I linked them with particular events that they were both subliminally and superluminally related to. The goal of creating a brief analysis of the most significant propagandistic works of art created and published in Russia during the last decade was accomplished. I also explained how are those examples of popular culture integrated into the legitimization process in the country.

8. Přílohy

Příloha č. 1 - Putin stále nosí na krku křížek, který si nechal posvětit při návštěvě Izraele

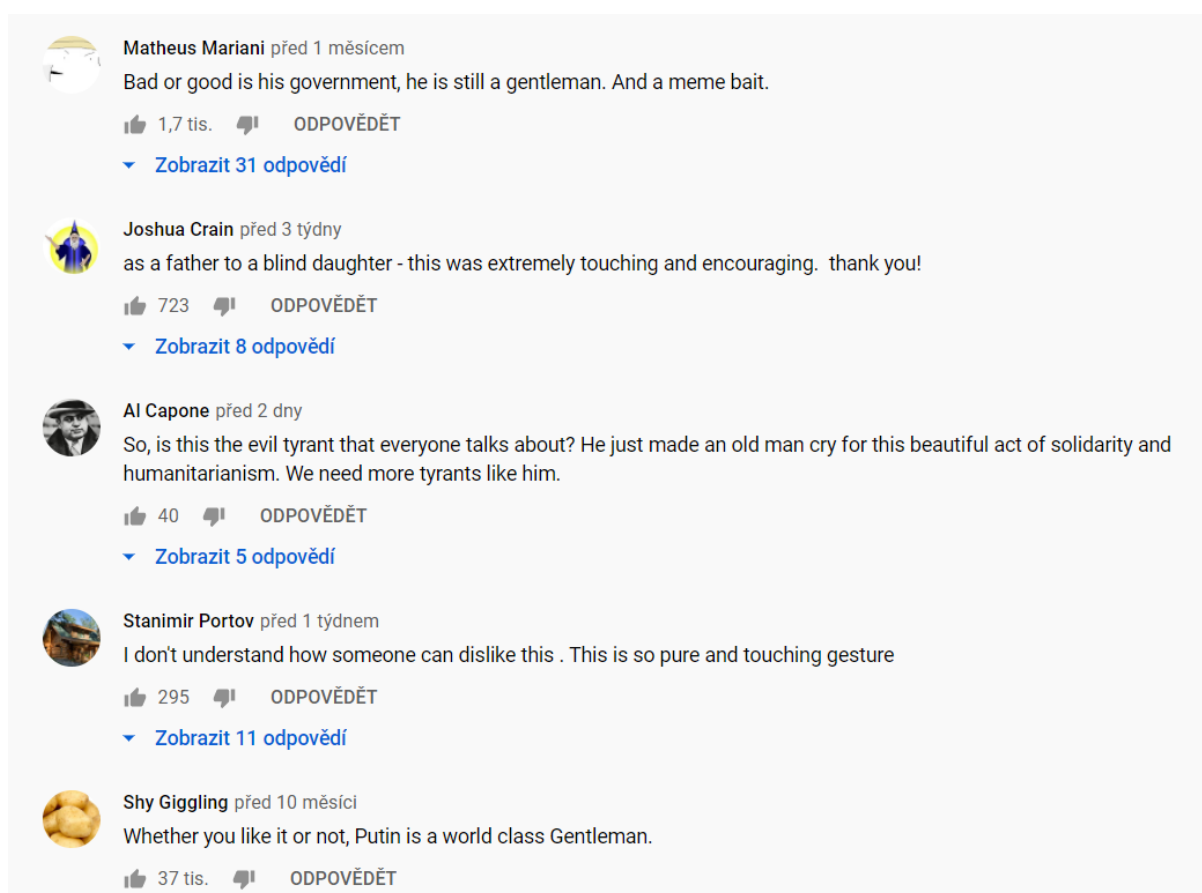
Zdroj: Fox News (2017). *Putin vacationing shirtless in Siberia mountains*. 26. 9. 2017 (<https://www.foxnews.com/world/putin-vacationing-shirtless-in-siberia-mountains>, 24. 3. 2021).

Příloha č. 2 - Putin si zranil prst na tréninku juda

Zdroj: The Sun (2019). *Putin shows off black belt judo skills*. 0:32 (video)
15. 2. 2019 (<https://www.youtube.com/watch?v=l6xxOnO8oy4>, 24. 3.
2021).

Příloha č. 3 - Komentáře pod videem na Youtube, kde se Putin setkává se slepou dívkou.

The image shows a screenshot of five YouTube comments. Each comment includes a profile picture, the user's name, the time since the comment was posted, the text of the comment, and the number of likes and replies. The comments are all positive and praise Putin's behavior.

Matheus Mariani před 1 měsícem
Bad or good is his government, he is still a gentleman. And a meme bait.
1,7 tis. likes, 1 reply, ODPOVĚDĚT
Zobrazit 31 odpovědí

Joshua Crain před 3 týdny
as a father to a blind daughter - this was extremely touching and encouraging. thank you!
723 likes, 1 reply, ODPOVĚDĚT
Zobrazit 8 odpovědí

Al Capone před 2 dny
So, is this the evil tyrant that everyone talks about? He just made an old man cry for this beautiful act of solidarity and humanitarianism. We need more tyrants like him.
40 likes, 1 reply, ODPOVĚDĚT
Zobrazit 5 odpovědí

Stanimir Portov před 1 týdnem
I don't understand how someone can dislike this . This is so pure and touching gesture
295 likes, 1 reply, ODPOVĚDĚT
Zobrazit 11 odpovědí

Shy Giggling před 10 měsíci
Whether you like it or not, Putin is a world class Gentleman.
37 tis. likes, 1 reply, ODPOVĚDĚT

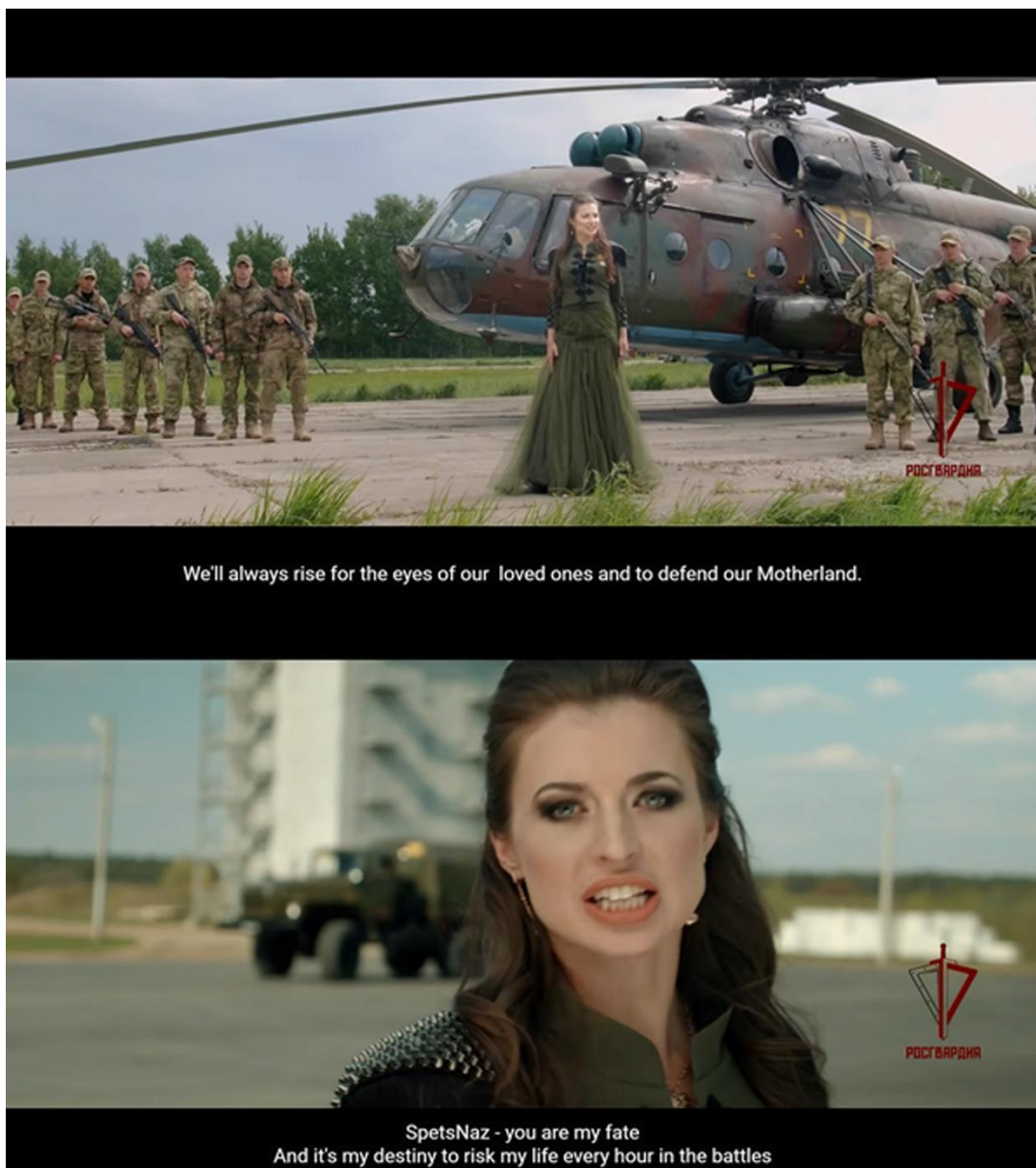
Zdroj: Russia Insight (2018). *Blind Teen Journalist Asks Putin For Permission To Touch Him: You Are Very Handsome!* (video) 23. 12. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=r9tWd1qiDBs>, 25. 3. 2021, 11:04).

Příloha č. 4 - Film Prezident klade důraz na Putinovu lidskou stránku.

Zdroj: Prezident (2015). (dokumentární film) Režie Saida Medvedeva, Rusko. (17:47).

Пříloha č. 5 – Záběry z videoklipu Natalie Samoillove

Zdroj: Natalja Samojjlova (2019). *Natalja Samojjlova – Specnaz.* (video) 31. 7. 2019 (<https://www.youtube.com/watch?v=h6Vxwb-gJ1Q>, 30. 3. 2021), 1:59; 1:42.

Příloha č. 6 – Mašani ve videoklipu přirovnává americkou měnu k toaletnímu papíru.

Zdroj: Mashany Music (2016). Mashani – rubl – dollar. 26. 1. 2016
(<https://www.youtube.com/watch?v=O-DxQi1X76c>, 31. 3. 2021), 1:16.

Příloha č. 7 – Text písně Pro Putina neobsahuje narážky na to, že by interpretka po Putinovi toužila ve fyzickém slova smyslu, ale ve videoklipu se často tváří vyzývavě.

Zdroj: Prokhorikhina Zhanna (2018). Za Putina – Zhanna Prokhorikhina.
(video) 23. 11. 2018
(<https://www.youtube.com/watch?v=8QwmeAhKwk8>, 31. 3. 2021), 2:13.

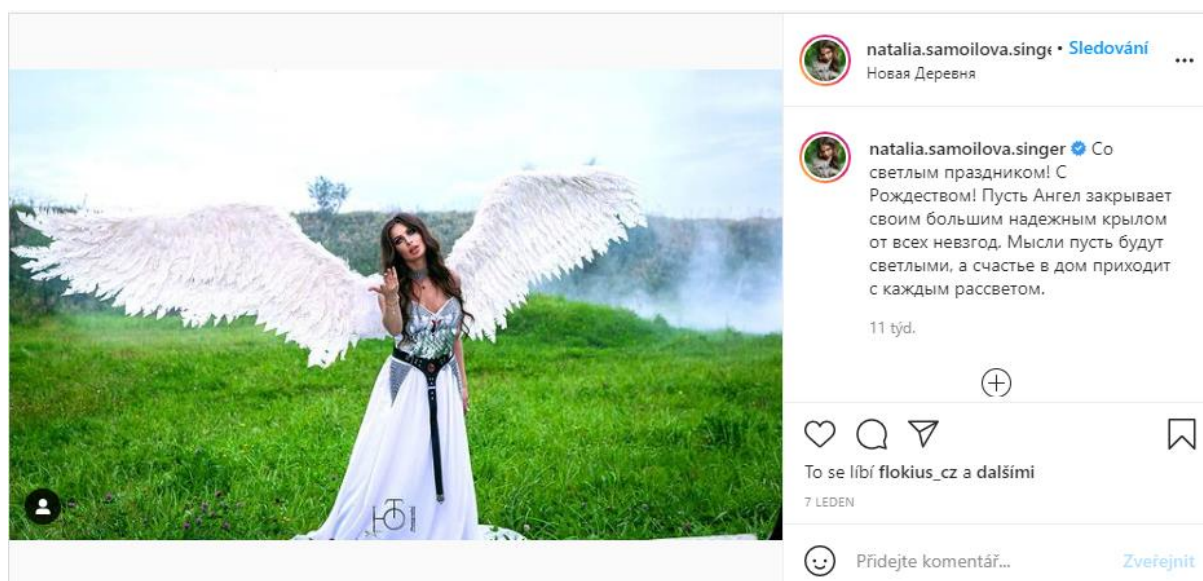

Пříloha č. 8 – Zpěvačka Natalia Samoilova pózuje se zbraní.

Zdroj: Natalia.samoilova.singer (2021). Ne vazhno kto protiv – vazhno kto rjadam. (obrázek) 30. 3. 2021 (<https://www.instagram.com/p/CNCTHmjrEVX/>, 1. 4. 2021).

Пříloha č. 9 - Zpěvačka Natalia Samoilova pózuje s andělskými křídly.

Zdroj: Natalia.samoilova.singer (2021). So svetlym prazdnikom! (obrázek)

7. 1. 2021

(<https://www.instagram.com/p/CJvS8wnLGKn/>, 1. 4. 2021).

Пříloha č. 10 - Zpěvačka Natalia Samoilova pózuje s plyšovým medvědem.

Zdroj: Natalia.samoilova.singer (2021). Вот такой роскошный сюрприз приехал от моих любимых слушателей из Спецназа! (obrázek) 12. 10. 2020 (https://www.instagram.com/p/CGPN-Vep7_a/, 1. 4. 2021).

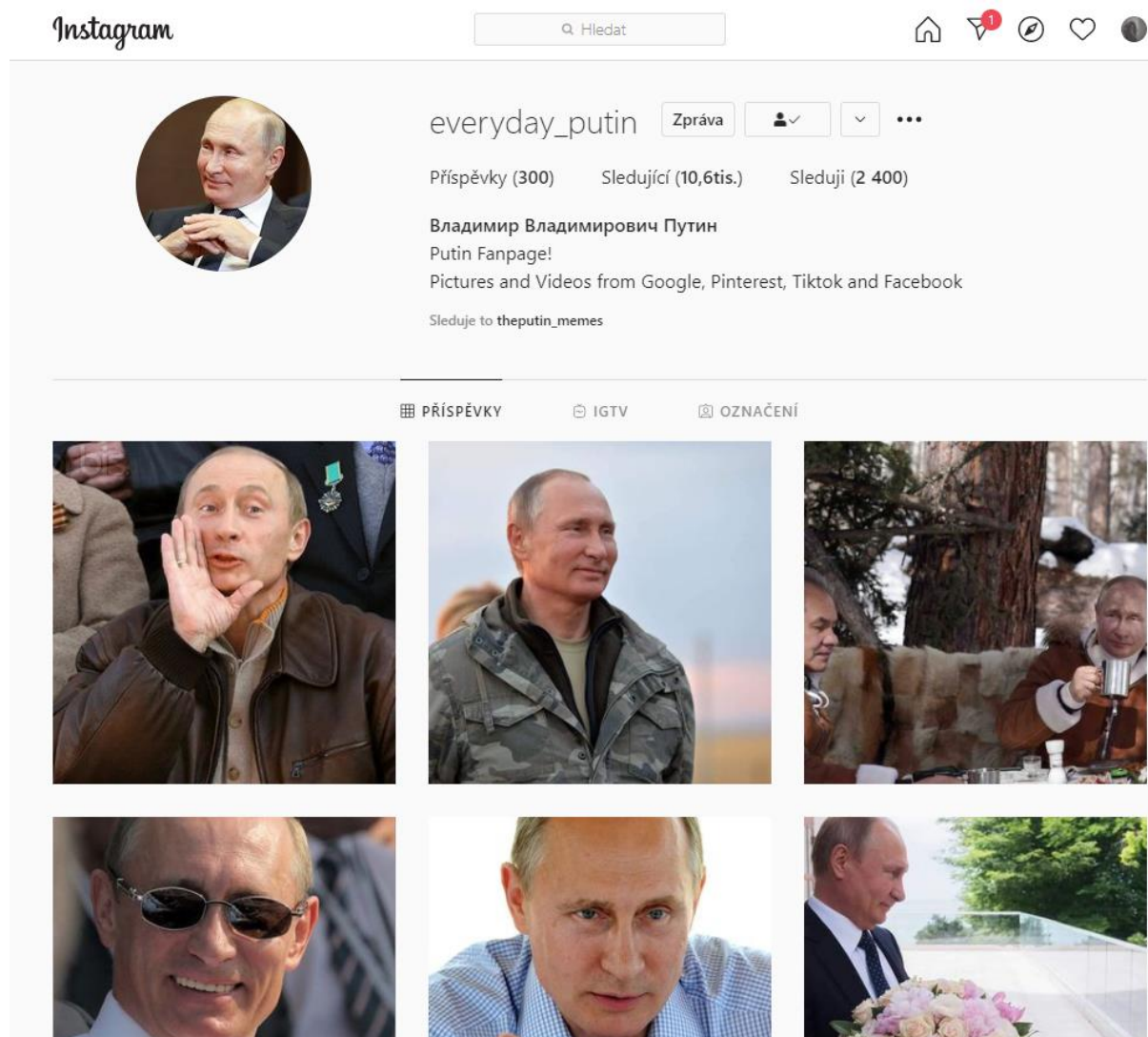
Příloha č. 11 – Sergej Polunin a jeho tetování.

Zdroj: Polunink (2021). LA or Miami. (obrázek) 21. 12. 2021
(<https://www.instagram.com/p/CJEKrYKFxtL>, 1. 4. 2021).

Příloha č. 12 – Instagramový účet spravovaný fanoušky Vladimira Putina.

Zdroj: Everyday_putin (2021). Profil uživatele everyday_putin. (https://www.instagram.com/everyday_putin/, 1. 4. 2021).